

Statistikaameti strateegia 2016–2021

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Olukorra ülevaade	4
Missioon.....	5
Visioon	5
Tunnuslause	5
Põhiväärtused.....	6
Usaldusväärsus	6
Koostöö.....	6
Uuenduslikkus.....	6
Strateegiakaart.....	7
Peamised eesmärgid	8
Eesmärk 1. Teha arusaadavat ja asjakohast statistikat	8
Meede 1. Tunda tarbija vajadusi.....	9
Meede 2. Rakendada innovaatilisi meetodeid.....	10
Meede 3. Arendada tooteid ja teenuseid.....	11
Meede 4. Tutvustada tooteid ja teenuseid.....	13
Eesmärk 2. Mõõta muutusi kiiremini.....	14
Eesmärgi saavutamise mõõdikud ja sihttasemed	14
Meede 5. Rakendada tõhus planeerimissüsteem	15
Meede 6. Kirjeldada statistikatööd metainfosüsteemis	15
Meede 7. Standardida protsessid	16
Meede 8. Juurutada uus statistika tegemise infosüsteem.....	17
Meede 9. Luua statistika andmeladu	18
Meede 10. Vähendada andmeesitajate tunnetatud koormust.....	18
Horisontaalsed meetmed.....	20
Meede 11. Motiveeritud ja kompetentsed töötajad.....	20
Meede 12. Arendada infosüsteeme.....	20
Meede 13. Tõhusam juhtimine	23
Strateegia uuendamine.....	24
Lisa 1. SWOT-analüüs.....	25
Lisa 2. Statistikaameti töökorraldus	26
Lisa 3. Strateegia eesmärkide ja meetmete seosed Euroopa statistika tegevusjuhise näitajatega	25
Lisa 4. Makromajandusstatistika tööde loetelu	26
Lisa 5. Olulisemad mõisted koos selgitustega.....	27
Lisa 6. Lühendid koos selgitustega.....	28

Sissejuhatus

Statistikaamet (SA) on riigiasutus Rahandusministeeriumi valitsemisalas. Alates 2015. aastast kinnitab Statistikaameti strateegia rahandusminister ja alates 2013. aastast astub Statistikaamet ühte jalga kõigi nende riigiasutustega, kes vaatavad strateegia üle igal aastal. Strateegia 2016–2021 põhisuunad on jäänud samaks 2015. aastal võetutega. Seega on tegemist iseseisva Eesti riigi statistikaameti sisuliselt neljanda, aga vormiliselt viienda, ühtse dokumendina vormistatud pikaajalise arengukavaga.

Aastate 1993–2003 kohta koostati arengukavasid eri vaatenurga alt. Selle perioodi võib jagada kaheks. Esiolgu keskendus Statistikaamet iseseisva riigi vajadustele vastava statistikasüsteemi väljakujundamisele, seejärel aga Euroopa Liiduga (EL) ühinemise ettevalmistamisele, s.t selleks ajaks kehtinud ELi õigusaktide alusel riikliku statistika tegemise sisseseadmisele. Ressurss muudatusteks saadi maakondlike statistikabüroode sulgemisest ja nende funktsioonide koondamisest keskasutusse. Kui 1993. aastal oli statistika tegemisega hõivatud ligi 400 töötajat (k.a maakondlikud bürood), siis 2003. aasta lõpuks oli neid 350^a. Kui enne 2000. aastat oli küsitlejaid üle 200, siis 2003. aasta lõpuks oli küsitlejate ametikohti järel ainult 80.

Periood lõppes ELi *acquis communautaire*^b statistika peatüki eduka sulgemisega.

Esimesel strateegiaperioodil (2003–2007) keskenduti peamiselt sellele, et saavutada kvaliteetse statistika tegija maine rahvusvaheliselt, pakkuda arvandmete kõrvale üha enam analüüsi, võtta kasutusele riiklikud andmekogud, luua veebipõhine andmeedastuskanal ja arendada veebipõhiseid statistika levi kanaleid.

Järk-järgult loobuti varem laialt levinud n-ö tabelväljaannetest, mille põhisisu moodustasid arvandmed. Strateegiaperioodi lõpuks avaldati selliseid andmeid ainult statistika andmebaasis. Statistikakogumikest jäid püsima „Eesti statistika aastaraamat. Statistical Yearbook of Estonia“, „Eesti Statistika Kuukiri. Monthly Bulletin of Estonian Statistics“, taskuteatmikud ja hulk analüütilisi väljaandeid. Sel perioodil suurenes Statistikaameti veebilehe külastatavus kolm korda, statistika andmebaasi tabelite arv ligi kaks korda ja nende vaatamiste arv neli korda. Perioodi lõpuks sai kõiki majandusüksuste statistilisi küsimustikke esitada veebikeskkonnas, osaliselt või täielikult põhines riiklikel andmekogudel 41% statistikatöödest^c.

Tunduvalt paranes tarbijate teadlikkus riiklikust statistikast. Enne strateegiaperioodi algust esitati õigusakte Statistikaametile kooskõlastamiseks harva ja juhuslikult, strateegiaperioodil suurenes Statistikaameti kaasatus õigusaktide eelnõude ning andmekogude andmekoosseisu ja kasutatavate klassifikaatorite kooskõlastamisse kaks korda. Riigiasutuste maine uuringus ajakirjanike seas jõudis Statistikaamet ametite pingereas 2006. aastaks seitsmendalt kohalt kolmandale. Kasutusele võeti praegune visuaalne identiteet.

Teise strateegiaga (2008–2012) viidi fookus andmekogumiselt infoteenuse pakkumisele. Sel perioodil suurenes aastane meediakajastuste hulk ligi kolm korda – 2008. aastal oli ühe tööpäeva kohta keskmiselt 13 Statistikaameti tegevust käsitlevat meediakajastust, 2012. aastal 35. Samal ajal suurenes oluliselt veebipõhise andmekogumise osatähtsus – 35%-st 78%-ni laekunud küsimustikest. Kolmandiku võrra suurenes riiklike andmekogude andmete taaskasutus – perioodi lõpuks põhines osaliselt või täielikult riiklikel andmekogudel 60% statistikatöödest. See on maksimumilähedane tulemus – riiklike andmekogude praeguse koosseisu juures oleks neid võimalik osaliselt kasutada veel 13 statistikatöö puhul, saavutades nii maksimaalselt 67%. Sellest tasemest ei ole enam võimalik palju edasi minna, sest ülejäänud tööd on majandusüksuste või isikute küsitlusstatistika. Ettevõtete küsimustike eeltäitmine majandusaasta aruannete andmetega vähendas küsimustike täitmiseks kulunud aega perioodi viimasel aastal sellele eelnenud aastaga võrreldes keskmiselt kaks korda. Tänu sellele vähenes tunduvalt ka halduskoormus.

Sel perioodil võeti vastu eelmisest põhjalikum riikliku statistika seadus, mis muu hulgas sätestas Eesti riikliku statistika süsteemi nõustava statistikanõukogu moodustamise ja statistikaprogrammi pikaajalise planeerimise, aga täpsustas ka riikliku statistika tegemiseks kogutud andmete teadusuuringuteks kasutamise korda.

Nende strateegiaperioodide kokkuvõtted on avaldatud Statistikaameti veebilehel www.stat.ee.

Kolmanda strateegia (2013–2018) eesmärk oli süvendada protsessipõhist töökorraldust. Olulisim samm oli 2013. aasta oktoobris kehtima hakanud töökorraldusmuudatus, mis koondas esimese statistikaametina maailmas kõikide statistikavaldkondade andmetöötluse kesksesse üksusesse, et automatiseerimise ja standardimise tulemusena tõhusust suurendada.

Käesolev strateegia (2016–2021) jätkab 2015. aastal võetud eesmärgi – suurendada statistika asjakohasust ja avaldamise kiirust – poole pürgimist.

Äärmiselt piiratud ressursside tingimustes keskendub Statistikaamet tarbijatega kokkuleppe saavutamisele, et jätta tööplaani vaid vältimatult vajalikud statistikatööd ja leida ressursse uute kohustuste täitmiseks ELi ees. See võib tähendada ka osa riigisiseste statistikavajaduste senisest väiksemas mahus rahuldamist. Samal ajal jätkab Statistikaamet rahva ja eluruumide loenduseks loodud infosüsteemide juurutamist teistes statistikatöödes ning tarbijate tellimuste kiirema täitmise eelduseks oleva paindlikkuse loomist organisatsioonis. Strateegia elluviimine

^a V.a küsitlejad ja rahvaloenduse personal.

^b Täielik kogu Euroopa Liidu õigusaktidest, mille kõik uued liikmesriigid peavad vastu võtma.

^c Mõõdiku arvutamisel ei võeta arvesse neid statistikatöid, kus andmekogumist ei toimu, samuti kogumikke ja metoodilisi töid.

eeldab senisest enam nii Statistikaameti sees kui ka riigi- ja eraettevõtete tegevuse käigus tekkinud andmete taaskasutamist.

Olukorra ülevaade

Ülevaade põhineb Statistikaameti SWOT-analüüsil (vt lisa 1).

Statistikaameti kõige olulisem tugevus on nüüdisaegses töökeskkonnas statistikat tegevad pühendunud ja kogunud töötajad^a. Amet kolis 2013. aasta sügisel uude büroohoonesse, mis on märkimisväärselt suurendanud töötajate rahulolu töökeskkonnaga. Tänu kõrgharitud, pühendunud ja kogunud töötajatele valmib rahvusvaheliselt tunnustatud ja usaldusväärne statistika, mis on tarbijatele väga vajalik, nagu näitavad regulaarsete tarbijauuringute tulemused^b ja aina suurenev meediakajastuste hulk. Statistika programmi täitmise distsipliin on väga hea, avaldamiskalendrist kõrvalekaldumisi on üksikuid – alla 10 juhtumi aastas (ca 1% avaldamistest). Parandamist vajavaid vigu on väga vähe – alla 20 juhtumi aastas ehk ca 0,5% avaldamistest. Statistikaameti tugevust näitab ka see, et rahvusvaheliste missioonide hinnangud on siiani olnud positiivsed, kuigi 2014. aastal anti ka mõningaid negatiivseid märke. Avaldatud statistika revideerimise määr on olnud väga madal. Arvestades üha suurema hulga andmekogude linkimisest tulenevaid riske, on Statistikaamet üha enam tähelepanu pööranud statistika tegemiseks kogutud andmete kaitsele. Seni ei ole ühtegi andmeleket ega statistilise konfidentsiaalsuse rikkumist tuvastatud.

Statistikaameti kõige suuremad nõrkused on seotud rahaliste vahendite vähesusega. Selle tõttu on ameti töötajate palgatase Tallinna ja Harjuma piirkonna kogu palgaturu tööperede^c põhipalkade mediaanide^d võrdluses üks madalamaid. Samuti ei ole piisavalt raha töötajate ümber- ja täiendusõppeks, mis oleks väga vajalik olukorras, kus üha enam hakkab muutuma ametikohtade sisu: ühelt poolt väheneb lihtsamaid töid tegevate töökohtade arv, teiselt poolt tekivad töökohad, mis eeldavad nüüdisaegset teadmust ja kompetentsi. Statistika infosüsteemi koosvõime ja ajakohasuse süsteemne arendamine on olnud viimastel aastatel piiratud mahuga. Tänapäevane info- ja tootmissüsteem on aga ameti strateegiliste eesmärkide saavutamise eeldus. Ilma senise süsteemi ajakohastamiseta pole võimalik statistika tegemist tõhustada ja samal ajal säilitada vastavus nõuetele, mis on seatud väljundi asja- ja ajakohasusele. Eelmainitud nõrkuste koosmõju tulemus on näiteks see, et küsimustike arendamiseks ei ole võetud piisavalt meetmeid (nt katsetamine küsitluslaboris), mille tulemusel katsetatakse süsteemselt küsimustikke ja küsitlusmeetodeid, kasutades fookusgrupi intervjuusid, küsitlusprotsessi analüüsi jm meetodeid. Rahvusvahelised kogemused näitavad, et küsimustike parem ettevalmistus suurendab nende arusaadavust, vähendab andmeesitajate tunnetatud koormust ning andmekogumise ja andmetöötluse mahtu.

Statistikaameti kõige suuremad võimalused on seotud sellega, et nõudlus statistika järele suureneb ning oodatakse andmeid aina rohkemate nähtuste kohta ja kiiremini. Võimalusi olemasolevaid tooteid arendada ja uusi tooteid luua on mitmesuguseid. Näiteks võib lisada tunnuseid riiklikesse andmekogudesse, suurendada Statistikaameti kehtestatud klassifikaatorite jt standardite kasutamist andmekogudes, võtta kasutusele uued andmeallikad (riigi- ja eraettevõtete tegevuse käigus tekkinud andmed, sh suurandmed, nagu mobiilpositsioneerimine, kaardimaksekeskus, kaupluste kassasüsteemid, arveldusandmed, internetipostitused, kiiruskaamerad jms), suurendada koostööd teadusasutustega, osaleda rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ja Euroopa statistika tegemisel, sh ühisrakenduste väljatöötamisel ja rakendamisel. See kõik võimaldaks kasutusele võtta uusi meetodeid ja tehnoloogiaid (nt esitada ja tarbida statistikat nutiseadmetes, koguda rohkem geopositsioneeritud andmeid, kasutada sotsiaalmeediat andmeallika või hoopis levikanalina) ning arendada juba olemasolevaid või uusi tooteid. Omaette grupp võimalusi on seotud Euroopa statistikasüsteemi tööjaotusega. Ühelt poolt mõne statistikavaldkonna või riikliku statistika tegemise põhiprotsessi osa koondamisega Eesti statistikaametisse, mis eeldab senisest suuremaid investeeringuid ja millega ei ole käesolevas strateegias arvestatud. Teiselt poolt lihtsam variant, mis seisneb Euroopa statistikasüsteemis välja töötatud meetodite või tarkvara kasutamises.

Statistikaameti kõige suuremad välised ohud on otseselt või kaudselt seotud rahaliste vahenditega. Suure tõenäosusega suureneb lähiaastatel veelgi konkurents töötajate pärast pankade, analüüsikeskuste ning interneti- ja IT-ettevõtetele, kes on huvitatud ameti töötajate kogemuste ja oskuste rakendamise oma tööprotsesside tõhustamisel ja uute lisaväärtuste loomisel. Kompetentsete töötajate liikumine võib kaasa tuua olukorra, kus suureneb sõltumatute infotootjate konkurents ja nõrgeneb Statistikaameti positsioon turul. Turuolukorra nõrgenemisele võib kaasa aidata ka andmeesitajate vähenev valmisolek esitada andmeid, samuti andmekogude andmete kvaliteedi ja koosseisu muutused (andmekogudes tehtavate muudatuste kooskõlastamine riigi infosüsteemi haldussüsteemis ei taga kehtestatud klassifikaatorite kasutamist, see ei ole kohustuslik). Statistikaameti üks suurimaid ohte on ka see, et ELi statistikavajadus on pidevalt kasvanud ja näha on, et see suureneb üha kiiremini. EL katab sageli uute statistikatööde algatamise liikmesriikidele antavate grantidega, kuid edaspidist regulaarset statistikategemist peavad riigid ise rahastama. Sellise olukorra aktuaalseks näiteks on uued

^a Väited tuginevad 2014. aasta töötajate rahulolu uuringu hinnangutele.

^b Tarbijauuringuid on tehtud alates 1996. aastast ja nende tulemustega saab tutvuda <http://www.stat.ee/tarbijauuringud>.

^c Fontese Tööperede Kataloog on tööde klassifitseerimise süsteem, mis teeb erineva sisu ja vastutusega tööd omavahel võrreldavaks ning loob sisendi ettevõtte palgasüsteemi ülesehitamiseks ning tööde turuvõrdluse tegemiseks.

^d Mediaanpalgast saavad pooled palgatöötajad vähem ja pooled rohkem palka.

keskkonnaarvepidamised^a, mille metoodika on grantide varal välja arendatud või arendamisel, kuid mille pidev tegemine edaspidi tähendab olemasoleva keskkonnastatistika kõrval teise vähemalt samas mahu töö tegemist^b.

Missioon^c

Statistikaameti põhiülesanne on pakkuda Eesti kohta usaldusväärset ja objektiivset infot.

Statistikaamet on ellu kutsunud selleks, et teha riiklikku statistikat. Riiklik statistika on avalik info, mis vastab kindlatele põhimõtetele ja kvaliteedikriteeriumidele. Need on kokku lepitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni piirkonnas^d ja Euroopa Liidu asutamislepingus (artikkel 285)^e ning põhjalikumalt lahti seletatud Euroopa statistika tegevusjuhises^f. Vastavust Euroopa statistika tegevusjuhisele hindavad sõltumatud eksperdid. Eesti statistikasüsteemi on hinnatud 2006. ja 2015. aastal^h.

Usaldusväärsus tähendab seda, et Statistikaameti tehtud riiklik statistika kajastab võimalikult tõetruult, täpselt ja järjepidevalt tegelikku olukorda ning et andmeallikad ja statistika tegemise meetodid valitakse teaduslike kriteeriumide alusel.

Objektiivsus tähendab statistika süstemaatilist ja mõjutusteta tegemist, mis eeldab ametialaste ja eetikareeglite järgimist ning tegevuse läbipaistvust nii tarbija kui ka andmeesitaja jaoks.

Seega on riikliku statistika kuuest kvaliteedikriteeriumist (erapooletus, usaldusväärsus, objektiivsus, ametialane sõltumatus, tasuvus ja statistiline konfidentsiaalsus) esile toodud kaks, mis koondavad ülejäänuid. Näiteks ei saa olla usaldusväärne ilma erapooletuse ja tarbijate võrdse kohtlemiseta või valida statistika tegemise meetodeid ametialase sõltumatuseta või eeldada, et andmeesitajad usaldavad Statistikaameti kasutusse oma andmed, kui me ei pea kinni statistilisest konfidentsiaalsusest.

Statistikaamet pakub infot Eesti kohta. Et Statistikaamet on Euroopa statistikasüsteemi (ESS) osa, on tema ülesanne pakkuda riiklikku statistikat Eesti kohta ka väljaspool Eestit. ESS on partnerlus, mis koosneb liikmesriikide statistikaametitest ja Eurostatist. Üldjuhul Eurostat ise statistikat ei tee, vaid koondab liikmesriikides tehtut. See partnerlus tagab ESSis tehtava statistika võrreldavuse ajas ja ruumis. Peale ELi esitab Statistikaamet Eesti statistikat veel paljudele rahvusvahelistele organisatsioonidele, nagu ÜRO, OECD jpt. Peale selle on Statistikaamet Euroopa statistika vahendaja Eesti tarbijale, kasutades oma kogemust ja teadmisi.

Visioonⁱ

Riiklik statistika on usaldusväärse info esmane allikas.

Olukorras, kus tekkiva ja kättesaadava info hulk üha kiiremini suureneb, muutub aina olulisemaks info, mille kvaliteeti saab põhjalikumalt kontrollimata usaldada. Mida tegusam on inimene ja mida rohkem on tal vaja otsustada ja oma otsuseid põhjendada, seda kriitilisem on vajadus usaldusväärse statistika järele. Statistikaametil on potentsiaali rahuldada just sellist ühiskonna vajadust.

Tunnuslause

Teadlikud otsused!

Teadlike otsuste tegemiseks on vaja kvaliteetseid arvandmeid, mida pakub Statistikaamet. Tunnuslauset kasutame Statistikaameti toodete ja teenuste tutvustamisel ning reklaammaterjalidel.

^a Materjalivoo arvepidamine, keskkonnamaksude arvepidamine, õhuemissioonide arvepidamine, keskkonnateenuseid ja -tooteid tootva sektori arvepidamine, keskkonnakaitsekulutuste arvepidamise makrotasand, energia arvepidamine.

^b Eurostat on asunud rakendama ja välja töötama keskkonnaarvepidamisi, mille andmed on olulised strateegia „Euroopa 2020“ rakendamise raames poliitika kujundamise ja prognooside tegemise jaoks nii poliitikaettepanekute ettevalmistamise kui ka poliitika rakendamise ja mõjuaruannete esitamise puhul. Tuginedes arenenud statistikaasutuste praktikale, eeldab Eurostat satelliitarvepidamiste väljatöötamisel integreeritud andmekogumite olemasolu kõigi liikmesriikide statistikasüsteemides ja seda, et statistikaasutused on võimelised tegema üksikasjalikku integreeritud statistikat. Paraku ei ole Eestis keskkonnanähtused statistikasüsteemi sellisel tasemel integreeritud, et väga lihtsalt ja ilma lisapingutusteta kvaliteetseid satelliitkontosid luua. Kvaliteetsete kontode loomine eeldab keskkonna- ja majandusandmetike detailsel tasemel seostamist.

^c Missioon on asutuse olemasolu põhjus ja põhjendus.

^d <http://www.stat.ee/dokumendid/19430>

^e Euroopa Liidu asutamisleping (artikkel 285) <http://www.legaltext.ee/text/et/T81065.htm>

^f Euroopa statistika tegevusjuhises <http://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/european-statistics-code-of-practice>

^g Euroopa statistika tegevusjuhise ja käesoleva strateegia eesmärkide ja meetmete täpsemad seoseid on kirjeldatud lisa 3.

^h Euroopa statistika tegevusjuhise põhise Eesti statistikasüsteemi 2015. aasta välhindamise raportis anti Eesti statistikasüsteemile väga kõrge hinnang. Rohkem infot <http://www.stat.ee/276267>.

ⁱ Visioon on vaade tulevikku, mis näitab, milliseks kavatseb asutus areneda.

Põhiväärtused

Statistikaameti missiooni ja visiooni elluviimisel lähtume otsustamisel ja huvigruppidega suhtlemisel kolmest põhiväärtusest:

- usaldusväärsus
- koostöö
- uuenduslikkus

Usaldusväärsus

Usaldusväärseuse all mõtleme Statistikaametis järgmist:

- meie tehtud statistika tugineb teaduslikult põhjendatud ja rahvusvaheliselt tunnustatud metoodikale
- selgitame kasutatud metoodikat ja avaldatud statistikat
- meie tehtud statistika on tarbijatele võrdselt kättesaadav
- oleme oma töös erapooletud ja sõltumatud
- meie tegevus on eetiline ja läbipaistev
- meile usaldatud andmed on kindlalt kaitstud
- meie töötajad on oma ala motiveeritud asjatundjad

Koostöö

Koostöö all mõtleme Statistikaametis järgmist:

- oleme suhtlemises avatud ja otsekohesed
- näeme ette tarbija vajadusi ja reageerime kiiresti
- arvestame oma töös andmeesitajate tagasisidet
- osaleme riigisisises ja rahvusvahelises statistikakoostöös
- meie töötajate koostöö on ühiste eesmärkide täitmise oluline eeldus
- peame oma lubadustest kinni

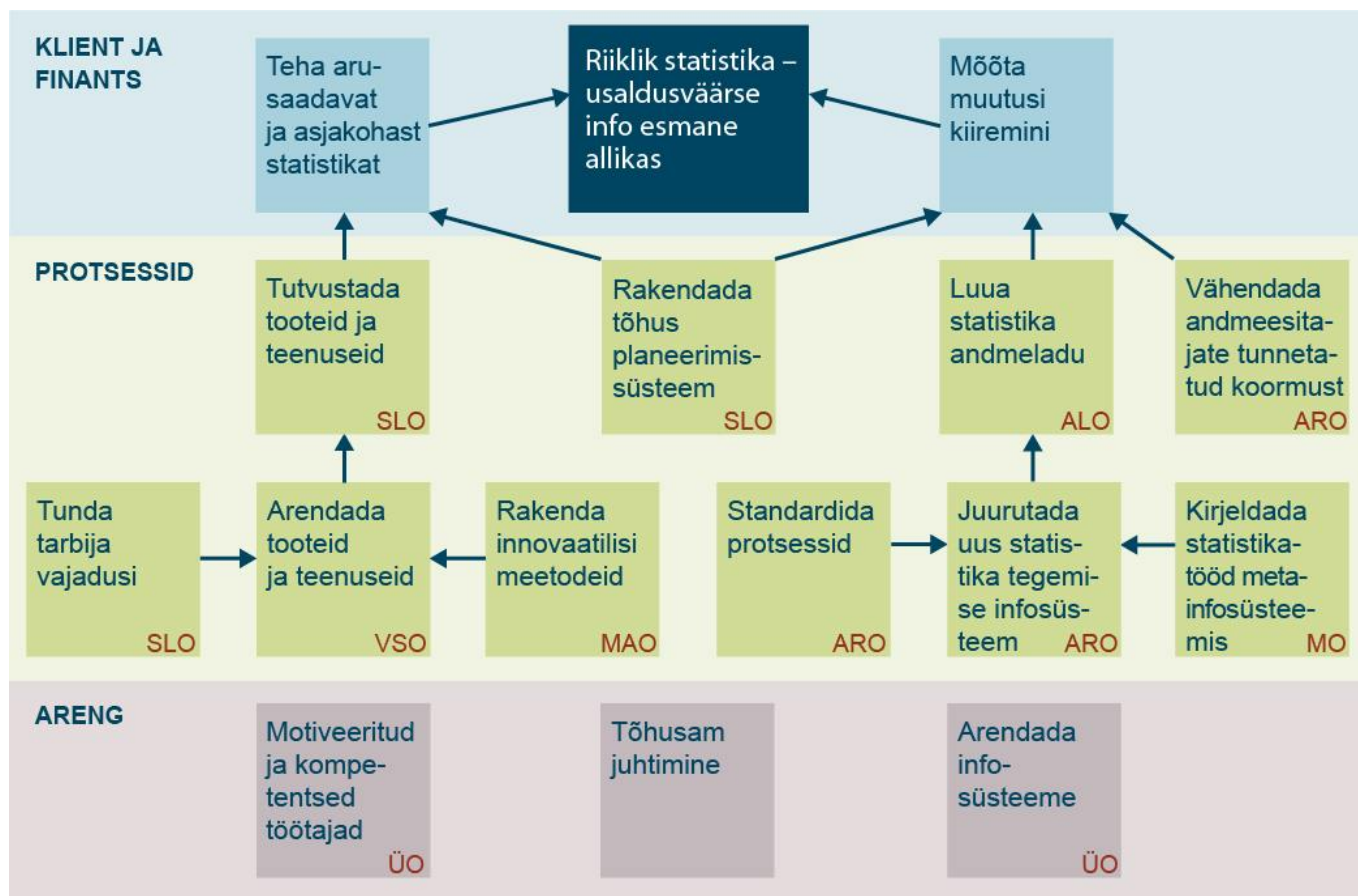
Uuenduslikkus

Uuenduslikkuse all mõtleme Statistikaametis järgmist:

- meie töötajate arvamus ja initsiatiiv on Statistikaameti arengu alus
- statistika arendamisel, tegemisel ja levitamisel kasutame ajakohast tehnoloogiat
- võtame kasutusele andmelaol põhineva statistika integreeritud tootmise mudeli
- mitmekesisustame statistika esitust ja võtame kasutusele uusi levikanaleid
- taotleme igas töölõigus kvaliteeti ja tõhusust

Strategiakaart

Statistikaameti strategiakaart aitab paremini mõista missiooni ja visiooni elluviimiseks seatud peamiste eesmärkide ja meetmete omavahelisi seoseid. Täpsem ülevaade peamistest eesmärkidest ja meetmetest on antud järgmistes strateegia peatükkides.

Peamised eesmärgid

Käimasoleval strateegiaperioodil panustab Statistikaamet peamiselt sellesse, et riiklik statistika oleks **arusaadav** ja kajastaks tarbijatele huvipakkuvat ehk **asjakohaseid** valdkondi, tagades järjepidevuse ka pikemas perspektiivis (aegpidevuse), ning et statistika tegemine oleks võimalikult **kiire**.

Seega on Statistikaametil aastateks 2016–2021 kaks peamist eesmärki^a.

- teha arusaadavat ja asjakohast statistikat
- mõõta muutusi kiiremini

Eesmärk 1. Teha arusaadavat ja asjakohast statistikat

Statistikaamet on teenindav organisatsioon, mis teeb riiklikku statistikat. Statistikat kasutatakse, kui see kajastab ühiskonnale asjakohaseid teemasid. Paljude inimesteni jõuab riiklik statistika vaid meedia vahendusel. Need, kes vajavad detailsemaid andmeid regulaarselt, kasutavad statistika andmebaasi või statistika põhjal tehtud analüüse. Väikse osa tarbijatest kasutab üksikandmeid teadusuuringuteks. Statistikaamet peab statistika avaldamisel arvestama eri liiki tarbijate vajadusi.

Statistikaameti peamine ülesanne on tagada riigi baasstatistika, s.t teha riikliku statistika programmis olevad statistikatööd, avaldades Vabariigi Valitsuse korralduses kokkulepitud väljundnäitajad. Juhul kui mõnele tarbijale vajalik statistikatöö piisava avalik huvi puudumise tõttu statistikaprogrammi ei mahu, peab tal olema võimalus töö oma raha eest tellida. Selleks peab Statistikaamet arendama välja tellimustööde tegemise võimekuse ja kirjeldama tarbijale arusaadavad teenused tellimustööde esitamiseks. Seejuures ei tohi tellimustööde tegemine segada statistikaprogrammi koostamist ega täitmist.

ELi statistikavajadus on aastaid suurenenud ja suureneb ka edaspidi. Paljud statistikatarbijad ootavad üksikasjalikumat statistikat üha väiksemate piirkondade ja suurema hulga nähtuste kohta. Sellise statistika tegemine ilma andmeesitajate koormust oluliselt suurendamata eeldab uute andmeallikate, töömeetodite ja tööriistade kasutamist.

---

^a Vt strateegiakaardil kliendi- ja finantsvaade.

Eesmärgi saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase			Sihttase				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Riikliku statistika kasutamise otsuste tegemisel, % ^{a RM}	59	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 65	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 70	Ei mõõdeta
Tarbijate vajaduste arvestamine ^{b RM}	7,2	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 7	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 7	Ei mõõdeta
SA usaldusväärsus ^{c RM}	8,3	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 7	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 7	Ei mõõdeta
Rahvusvaheliste missioonide hinnangud ^{RM}	Vastab nõuetele ^c	Vastab nõuetele ^d	Vastab nõuetele	Vastab nõuetele	Vastab nõuetele	Vastab nõuetele	Vastab nõuetele	Vastab nõuetele
Meediakajastused ^{e RM}	6 275	≥ 6 000	≥ 6 500	≥ 6 500	≥ 7 000	≥ 7 500	≥ 8 000	≥ 8 000
Statistika andmebaasi külastused ^f , kasv eelmise aastaga võrreldes, %	-3 (234 499)	10	15	15	10	10	5	5
Avaldamiskalendrist kõrvalekaldumine ^{RM}	33 (sh 3x varem)	0	0	0	0	0	0	0
Täitmata ELi määrused ^g	4	0	0	0	0	0	0	0
Tarbijatele tegemata tööde maksumuse osatähtsus SA eelarves, % ^g	4,6	0	0	0	0	0	0	0
Täidetud tellimustööde osatähtsus eelarves, % ^{RM}	1,2	1,2	1,4	1,5	1,7	1,7	1,7	1,7

Meede 1. Tunda tarbija vajadusi

Statistikaamet ei tee riiklikku statistikat enda jaoks, vaid tarbija soovide ja vajaduste kohaselt. Ei ole aga olemas universaalset tarbijat, vaid tarbijate vajadused on väga erinevad. Et neid vajadusi välja selgitada, tuleb tarbijad segmentida ja nende segmentide vajadusi tundma õppida. Selleks tehakse tarbijauuringuid, korraldatakse fookusgruppide kokkusaamisi jms. Seejuures on oluline teada ka tarbijate tulevase vajadusi.

Selle meetme eestvedaja on statistika levi osakond (SLO).

^a Põhitarbijate hinnang tarbijauuringus. Protsent näitab, kui paljud kasutavad riiklikku statistikat otsuste tegemisel.

^b Põhitarbijate hinnang tarbijauuringus kümnepallisüsteemis.

^c Rahvusvaheliste missioonide hinnangud on olnud positiivsed. Kvaliteediriskina on 2014. aastal märgitud tööjõu ebapiisavus Statistikaametis.

^d Euroopa statistika tegevusjuhise põhise Eesti statistikasüsteemi 2015. aasta välishindamise raportis anti Eesti statistikasüsteemile väga kõrge hinnang. Rohkem infot <http://www.stat.ee/276267>.

^e 2007. aastast alates ostetakse meediamonitooringut sisse ETA Uudistetalituse OÜ käest, mis liitus Baltic Media Monitoring Group OÜga. Alates 2015. aastast osutab SA-le teenust Balti Meediamonitooringu Grupp OÜ.

^f Külastus on kasutaja külastuskord veebilehel (veebilehel alustatud sessioon). Kui kasutaja vähemalt 30 minuti jooksul lehel midagi ei tee, loetakse külastus lõppenuks ja kasutaja järgmine tegevus veebilehel on juba uus külastuskord. Kui kasutaja lahkub veebilehelt, kuid külastab lehte 30 minuti jooksul uuesti, läheb see arvesse ühe külastusena.

^g 2014. aastal jäi tarbijatele tegemata ELi määrusega statistikatööd „10104 Keskkonnamaksude arvepidamine“ (grant lõppes 2013. a), „10601 Materjalivoo arvepidamine“ (grant lõppes 2013. a), „20413 Äriteenuste tootjahinnaindeksi arendus“ ja „21305 Pensionide satelliitkonto“. Nende tööde kogumaksumus oli 96 800 eurot ja Statistikaameti eelarve 8 256 940 eurot.

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase		Sihttase					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kaardistatud väärtusahelaga statistikatööde arv aastas ^a	6	10	15	20	30	30	30	30
Tarbijate tehtud ettepanekud ^b	210	200	200	200	200	200	200	200
Tarbijate vajaduste selgitamiseks toimunud kohtumised (nt fookusgrupp) ^c	58	60	60	65	65	65	65	65

- Juurutada toodete ja teenuste disaini protsess – 2016
- Vaadata üle toodete ja teenuste kataloog lähtuvalt sihtgruppide vajadustest ja vajaduse korral täiendada seda – 2016^{CoP PR}
- Teha REGRELi väljundi tarbijate vajaduste uuring – 2016

Meede 2. Rakendada innovaatilisi meetodeid

Tarbijate üha kasvavate vajaduste rahuldamiseks saab tehnoloogilisi võimalusi ja teaduse arengut kasutades samade ressursidega rohkem ja mitmekesisemat statistikat teha. Statistikaamet ei pretendeeri siinkohal päris uute meetodite väljatöötamisele, vaid panustab mujal väljatöötatu kohandamisele. Selleks tuleb meetodika arenguga kursis olla, uusi meetodeid Eesti tingimustes katsetada, teha nn eksperimentaalstatistikat ja seejärel tulemus regulaarstatistika tegemisse juurutada. Innovatsioon, nt turismistatistika tegemine mobiilpositsioneerimise põhjal, eeldab lisainvesteeringut.

Selle meetme eestvedaja on meetodika ja analüüsi osakond (MAO).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase		Sihttase					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Arendusprojektidele kulunud aeg, tundi ^d	123 720	125 000	130 000	135 000	140 000	145 000	150 000	150 000
Ettevalmistusele kuluva aja osatähtsus põhiprotsessi koguaajas, % ^e	19 ^f	20	22	25	27	29	30	30

- Uuendada meetodikat
  - katsetada sotsiaaluuringus kombineeritud (CAPI, CATI, CAWI) küsitlusmeetodit (40003) (MAO) – 2016 (grant)
  - ajakohastada tööturu kuu hinnangute meetodika (40216, 40217, 40218^g) (MAO) – 2016 (rahastuseta)
  - töötada välja meetodika, mis tagaks Eesti piirkondliku arengu seire võimalikkuse keskus-tagamaasüsteemis (50101, 50102, 50103) (MAO) – 2016 (rahastuseta)
  - töötada välja erindite leidmise ja käsitlemise meetodika (kõik majandusüksuste valikuuringud) (MAO) – 2016 (rahastuseta)
  - töötada välja leibkondade energiatarbimise jaotuse mudel (20206, 20207) (MAO) – 2017 (osaliselt rahastuseta)

^a Väärtusahela kaardistamine on protsesside kaardistamise meetod, mis analüüsib toote loomise ja informatsioonivoo hetkeolukorda ning disainib tulevikuolukorra – toote või teenuse algusest kliendini jõudmiseni. Ühe korraga võib kaardistada ka rohkem kui ühe statistikatöö väärtusahela. Loeme kokku statistikatööde arvu.

^b Statistikatööde loetelu koostamisel ja tarbijauuringutes tehtud ettepanekud.

^c Kohtumised tarbijatega (ministeeriumid, maavalitsused, KOVID, ametid, erialaliidud jne).

^d Arendusprojektideks on statistikaprogrammi arendustööd, sh välisprojektid.

^e Statistikaametis märgitakse tööaega UNECE eestvedamisel välja töötatud põhiprotsessi mudeli Generic Statistical Business Process Model (GSBPM) 4.0 põhisel. Ettevalmistuseks loetakse põhiprotsessi etappidele 1–3 ja 9 märgitav aeg. Need etapid on: 1. Vajaduste täpsustamine; 2. Tootmissüsteemi disain; 3. Tootmissüsteemi teostus; 9. Hindamine.

^f 2014. aastal kulus ettevalmistusele 74 621 tundi ja kogu põhiprotsessile 393 140 tundi.

^g Meetmetes 2 ja 3 tähistavad viiekohalised numbrid nende statistikatööde koode, millega tegevused seotud on.

- töötada välja ja rakendada meetodika, mis võimaldaks ümber arvutada omavalitsusüksuste kohta käiva statistika muutuva haldusjaotuse tingimustes (50101, 50102, 50103) (MAO) – 2019 (rahastuseta)
- töötada välja majandusüksuste kalendriaasta profiili meetodika (20901) (ARO) – 2016 (rahastuseta)
- juurutada statistilise ettevõtte määratlus (20901) (ARO) – 2018 (rahastuseta)
- töötada väetiste kasutuse statistika tegemiseks välja mudelarvestused, kasutades selleks olemasolevaid infoallikaid (21214) (EPSO) – 2017
- töötada piimatoodete tooraine arvutamiseks välja koefitsiendid, et hinnata olemasolevate andmete põhjal tooraine kasutamist ja vabastada andmeesitajad sisendandmete esitamisest (21206) (EPSO) – 2017
- ajakohastada riigi eelarvest rahastatava teadus- ja arendustegevuse mõõtmise meetodika tegijapõhisest rahastajapõhiseks (21701) (EPSO) – 2017
- võtta ELi-sisese kaupade saabumise statistika tegemiseks kasutusele teiste liikmesriikide kaupade lähetamise andmestik (22303) (EPSO) – 2018 (osaliselt rahastuseta)
- moderniseerida majandusüksuste statistika (FRIBS^a) (20007, 20102, 20103, 20300, 20312, 20319, 20401, 20403, 20408, 20413, 20505, 20903, 21300, 21308, 21601, 21701, 21702, 22201, 22203) (EPSO) – 2018 (rahastuseta)
- Käivitada küsitluslabor (kõik isikupõhised ja majandusüksuste statistikatööd) (MAO) – 2016 (osaliselt rahastuseta)
- Laiendada administratiivsete andmeallikate kasutust
  - kujundada palgastatistika tegemine ümber Maksu- ja Tolliameti andmestikule (21101, 21104, 21106, 21108, 21102) (EPSO) – 2017 (osaliselt rahastuseta)
  - võtta energiastatistika tegemisel kasutusele Keskkonnaministeeriumi andmestikud (20206) (EPSO) – 2017
  - täiendada majandusaasta aruannete andmete kasutamise meetodikat (20300) (EPSO) – 2016
  - võtta põllumajandusstatistika tegemisel laialdasemalt kasutusele Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) andmestikud, II etapp (21206) (EPSO) – 2016
  - võtta jaekaubanduse kuustatistika tegemiseks kasutusele Maksu- ja Tolliameti käibedeklaratsiooni andmestik (21602) (EPSO) – 2016
  - võtta veetranspordistatistika tegemisel kasutusele elektroonilise mereinfosüsteemi (EMDE) andmestik (22031) (EPSO) – 2017
- Võtta kasutusele suurandmed
  - töötada välja meetodika elektritarbimise tunniandmete kasutamiseks statistika tootmisel (20206, 20207, 30003) (MAO) – 2018 (grant, REGRELi eelarve)
  - töötada välja registripõhise rahva ja eluruumide loenduse (REGREL) meetodika ja täiendada seda, sh hinnata mobiilpositsioneerimise põhiste andmete jms kasutamise võimalusi Eesti elanike elukoha täpsustamisel (30003) (MAO) – 2017 (REGRELi eelarve)
  - kasutada energiastatistika tegemisel Eleringi energiatarbimisandmestikku (20206) (EPSO) – 2017

Meede 3. Arendada tooteid ja teenuseid

Tarbijate vajaduste tundmine ja innovaatiliste meetodite kasutuselevõtt annab eelduse luua uusi statistikatooteid ja arendada olemasolevaid. Sellised tooted on näiteks Maksu- ja Tolliameti andmete põhine palgastatistika, ELi määruse põhised arvepidamised, Statistikaameti veebilehelt andmeid uuendav nutirakendus jms. Uued statistikatooted kirjeldatakse statistikatööna statistikaprogrammis.

2014. aastal jäid statistikaprogrammist välja juba jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 691/2011 (Euroopa keskkonnamajandusliku arvepidamise kohta) järgsed statistikatööd „Keskkonnamaksude arvepidamine“ ja „Materjalivoo arvepidamine“, mille puhul on iga-aastane kontode loomine kohustuslik. Alates perioodist 2015–2019 on eelmainitud tööd lisatud statistikaprogrammi. 2014. aastal võeti vastu keskkonnaarvepidamise määruse muudatus, mille tõttu tuleb statistikaprogrammi lisada veel kolm uut statistikatööd: keskkonnakaupade ja -teenuste sektori arvepidamine, keskkonnakaitsekulutuste arvepidamise makrotasand ja energia arvepidamine.

^a FRIBS – Framework Regulation Integrating Business Statistics

Euroopa keskkonnajandusliku arvepidamise määruses 691/2011 on loetletud viis uut keskkonnaarvepidamise moodulit (näiteks metsanduse ja vee arvepidamine), mille lisamine statistikaprogrammi on plaanis keskpikas perspektiivis ning oleneb ühelt poolt komisjoni ettepanekutest ja Eurostati meetodikaarendustest, teiselt poolt aga kohaliku tarbija vajadustest ja huvist. Keskkonnastatistika on aga valdkond, mille järele kasvab ühiskonna vajadus kiiremini kui teiste valdkondade järele. Euroopa Komisjoni initsiatiivil, aga ka muudel puhkudel võib statistikatöö välja arendamine toimuda Eurostati grandid või muu ajutise välise rahastusallika kaudu. Selliste tööde lisamine regulaarse statistika hulka aga eeldab rahastust riigieelarvest.

Selle meetme eestvedajad on valdkonnastatistika osakonnad (VSO^a).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase		Sihttase						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Uued statistikatööd ^b	13	4	1	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada
Uute statistikatööde kogumaksumus, tuhat eurot	234,9	98,9	14,3	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada	Ei ole hetkel teada
Parendatud statistikatööd ^c	82	35	37	39	41	43	45	45	
Tellimustööde täitmisest saadud tulu ^d , eurot	100 660	72 000	85 000	90 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000

- ELi otsekohalduvatel õigusaktidest ja rahvusvahelistest lepingutest lähtuvad uued statistikatööd
  - töötada välja ja juurutada kuuline teenuste müügi- ja mahuindeks (number puudub) (EPSO) – 2018
- ELi otsekohalduvatel õigusaktidest ja rahvusvahelistest lepingutest lähtuvad statistikatööd, mida on enne ajutistest vahenditest (grandid) rahastatud ja mis on vaja riigieelarvesse üle võtta (rahastuseta)
  1. juurutada keskkonnakaitseteenuste ja -kaupade sektori arvepidamine (10106) (MKSO) – 2016 (rahastuseta)
  2. töötada välja ja juurutada äriteenuste tootjahinnaindeksid määrusest tulenevate ja praegu katmata tegevusalade kohta (20413) (MKSO) – 2017 (rahastuseta)
  3. töötada välja ja juurutada energia arvepidamine (10105) (MKSO) – 2017 (rahastuseta)
  4. jätkata Eesti säästva arengu näitajate kogumi arendust, lähtudes uutest ÜRO säästva arengu eesmärkidest ja Eestis rakendatavast aruandlussüsteemist – 2017 (rahastuseta)
  5. juurutada ajakasutuse uuring (40101) (MAO) – 2019 (rahastuseta; praegu määrust ei ole, aga plaanis on lisada integreeritud sotsiaaluuringute määrusesse)
- ELi otsekohalduvatel õigusaktidest ja rahvusvahelistest lepingutest lähtuvate statistikatööde parandused, täiendused, muudatused
  - juurutada andmemudel lühiajastatistika tähtaegade lühendamiseks vastavalt andmeedastusprogrammile Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 2010) (21405) uue meetodika järgi (MKSO) – 2016
  - juurutada viiekohaline individuaaltarbimise klassifikaator tarbijahinnaindeksites (20407) (MKSO) – 2016
  - töötada välja ja juurutada pensionide satelliitkonto koostamise meetodika Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 2010) (21305) järgi (MKSO) – 2017
- Riigisisese tarbija vajadustest lähtuvad arendatavad väljundid ja statistikatööd
  - korraldada REGRELi esimene prooviloendus (30003) (MAO) – 2016 (REGRELi eelarve)
  - korraldada REGRELi teine prooviloendus (30003) (MAO) – 2018 (REGRELi eelarve)
  - koostada statistikaväljaanne „Eesti Vabariik 100“ (50017) (MAO) – 2017 (rahastuseta)

^a Valdkonnastatistika osakonnad on ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakond, majandus- ja keskkonnastatistika osakond, meetodika ja analüüsi osakond.

^b Statistikaprogrammi lisandunud uued statistikatööd (võrreldes eelmise aasta statistikaprogrammiga).

^c Statistikaprogrammi koostamisel tehtud ettepanekud, mis on arvesse võetud.

^d Täidetud tellimustööde maksumus, millest on lahutatud otsesed kulud (nt küsitajate tööjõukulu, transpordikulud, muud majanduskulud).

- avaldada veebilehel Eurostati uued statistika visualiseerimise rakendused „Elukvaliteet“ ja „Noored Eurooplased“ (SLO) – 2016
- töötada välja ja avaldada statistikatoode, kus kasutatakse infograafikuid (SLO) – 2016
- kuubigeneraatori funktsionaalsuse täiendamine olemasolevate kuupide osaliseks uuendamiseks – 2016^{IT}
- eGEOSTATi funktsionaalsuse täiendamine: ühtse kaardiinfot eri rakendustesse integreerimist võimaldava rakenduse (e-kaardi mootor) funktsionaalsuse loomine – 2016^{IT}
- näidata tarbijatele väljundi seost kogutavate andmetega toote „Minu statistika“ vahendusel (SLO) – 2017 (rahastuseta)
- avaldada interaktiivne rahvastikupüramiid maakondade kohta (SLO) – 2017
- mõõta mediaanpalka tegevusala, omavalitsusüksuse, ameti, vanuse ja hariduse järgi, pendelrändestatistikat, töökohtade arvu omavalitsusüksuse, tegevusala ja ameti järgi; meeste ja naiste palgalõhet ameti, maakonna ja hariduse järgi (eeldus – koos maksustamisandmetega kogutakse ka statistika tegemiseks vajalikud andmed) (20008) (EPSO) – 2018 (rahastuseta)
- osaleda partnerina OECD Eesti keskkonnaülevaate koostamisel (MKSO) – 2018
- koostada REGRELi meetodika käsiraamat (MAO) – 2019
- Olemasolevate statistikatööde laiendused (sisetarbijale suunatud)
  - avaldada Eesti päritolu kaupade eksport (22303) (EPSO) – 2016
  - töötada välja ettevõtete majandusnäitajad tegevusalagrupi järgi omavalitsusüksuse tasandil (20300) (EPSO) – 2017
  - töötada välja koolidele mõeldud statistikatoode (SLO) – 2017^{CoP PR}
  - arendada piirkondliku statistika portaali (50102) (MAO) – 2020

Meede 4. Tutvustada tooteid ja teenuseid

Statistikaamet teeb uusi statistikatooteid või muudab olemasolevaid ainult nõudluse olemasolul. Kui toode või teenus on kättesaadav, tuleb sellest vastavat tarbijasegmenti (nii aktiivseid kui ka potentsiaalseid tarbijaid) aktiivselt teavitada ning toodet või teenust neile tutvustada. Vajaduse korral tuleb tarbijaid nõustada.

Selle meetme eestvedaja on statistika levi osakond (SLO).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase			Sihttase				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tarbijakoolitustel osalenud	429	360	400	400	400	400	400	400
Tarbijakoolitused	14	12	15	15	15	15	15	15
Tooteid ja teenuseid tutvustavad kohtumised (v.a tarbijakoolitused)	47	55	55	55	55	55	55	55
Tooteid ja teenuseid tutvustavatel kohtumistel osalenud (v.a tarbijakoolitused)	1 900	1 500	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600

- Koostada toodete ja teenuste levi strateegia, sh tasulised tooted ja teenused – 2016^{CoP PR}
- Tutvustada tarbijatele uue andmebaasitarkvara .Stat eeliseid ja kasutamist, sh avaandmete võimalusi – 2016^{CoP PR}
- Luua võimalus võtta veebilehele ja nutirakendusse „Eesti statistika“ andmed .Stat andmebaasist – 2016
- Koostada Statistikaametis välja töötatud rakenduste (eSTAT, iMeta, VAIS jms) tutvustavad materjalid eesti ja inglise keeles – 2016
- Töötada välja ja rakendada majandusüksuste andmeesitajate teavitamise ja koolitamise süsteem – 2017
- Tõhustada koostööd venekeelse meediaga ja avaldada pressiteated vene keeles – 2017
- Luua CRM (uus kliendihalduse infosüsteem) tellijate ja andmeesitajate kontaktide, tellimuste, lepingute, kohustuste, tagasiside jm koostöö korraldamiseks ning andmevahetuse registreerimiseks: analüüs, rakenduse valik ja konfigureerimine olenevalt Statistikaameti vajadustest; POC (tehniline prototüüp) projekti tegemine valiku valideerimiseks – 2017^{IT}
- Töötada välja rakendus „Minu statistika“ – 2018 (rahastuseta)
- Töötada välja tarbijakoolituste süsteem – 2018

Eesmärk 2. Mõõta muutusi kiiremini

Aina kiiremini muutuv maailmas eeldavad statistikatarihid, et saavad statistikat neid huvitavate nähtuste kohta võimalikult kiiresti, kõige parem kui reaajas. Kiirus tähendab siin andmete ajakohasust ehk ajavahemikku vaatlusperioodi lõpust kuni avaldamiseni, kuid ka tellimustööde kiirust ehk aega, mis kulub tellimustöö saamisest selle täitmiseni.

Selliste ootuste täitmine eeldab statistikaasutustelt senisest tõhusamaid protsesse, neid toetavaid infosüsteeme ning hästi süstematiseeritud ja metainfoga varustatud andmestikke. Kiiruse seisukohalt oleks kõige parem, kui andmeid saaks otse teistest infosüsteemidest, sest inimeste ja ettevõtete küsitlemine on aeganõudev ja kallid.

Statistikaamet on alustanud sisemiste protsesside optimeerimist. Uue töökorralduse toetamiseks on muudetud oluliselt struktuuri ja alustatud protsesside tõhustamist. Rahva ja eluruumide loenduse tarbeks arendatud infosüsteeme kohendatakse selliselt, et neid oleks võimalik kasutada ka teistes statistikatöodes. Koos uute infosüsteemide juurutamisega on käsile võetud ka metaandmete kirjeldamine ja andmelao loomine. Kõik need ettevõtmised loovad eelduse teha riiklikku statistikat senisest märksa kiiremini ja taaskasutada juba süstematiseeritud andmeid senisest tõhusamalt. Suurenenud tõhususe arvelt on võimalik parandada töötajate palgataset. Samal ajal on selge, et peamiselt tõhusust taotledes võib riikliku statistika kvaliteet sedavõrd kannatada, et see infoliik muutub potentsiaalsele tarbijale väärtusetuks.

Eesmärgi saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase		Sihttase					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Andmete ajakohasus ^a RM	7,5	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 7	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 7	Ei mõõdeta
Teabenõuetele ja tellimustöödele vastamise kiirus ^a RM	8,0	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 8	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	≥ 8	Ei mõõdeta
Ajakohasuse ^b eesmäärke täitvate tööde osatähtsus ^c , %	61	64	66	67	68	69	70	70
Põhistaatistika töö tegemiseks keskmiselt kulunud aeg ^d , tundi	1 789	1 910	1 880	1 840	1 800	1 780	1 760	1 750
Väljundnäitajate arv ^e aasta keskmise töötajate arvu kohta ^f	34,14 ^g	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine
Andmekogudest saadud registri-muutujate osatähtsus ^h , % ^{RM}	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	Sihttasemed saab määrata pärast registrimuutujate kirjeldamist (2017)					
Andmeesitajate tunnetatud koormus ⁱ (hinnang) ^{RM}	Mõõtmis-metoodika on välja-töötatud	Sihttasemed määratakse tulemuste põhjal (2015)						

^a Põhitarihid hinnang tarbijauuringus kümnepallisüsteemis.

^b Ajavahemik vaatlusperioodi lõpust avaldamiseni.

^c Eesmärgid on statistikatööde avaldamissagedustele seatud järgmiselt: kuu – 24 päeva (ehk 80% 30 päevast), kvartal – 68 päeva (75% kvartali pikkusest), aasta – 275 päeva (75% aasta pikkusest). Täpsem metoodika ja arvutuskäik eraldi failis.

^d Tööaja analüüsi süsteemis Timelogic põhistaatistika statistikatöödele märgitud tegelikult töötatud tunnid on jagatud statistikaprogrammi põhistaatistika tööde vahel ja seeläbi leitud keskmiselt ühele põhistaatistikasse kuuluvale statistikatööle kulunud aeg.

^e Statistikaameti avaldatavad väljundnäitajad statistikatööde loetelu lisa 4 järgi on korrutatud väljundnäitaja avaldamise sagedusega.

^f Täistööajale taandatud teenistujate keskmine koormus miinus tähtajaliste teenistukohtade täistööajale taandatud teenistujate keskmine koormus (v.a ajutised asendajad).

^g 11 404 väljundnäitajat / 334 aasta keskmine töötajate arv.

^h Registrimuutujate hilisem ühtlustamine võib kaasa tuua nende koguarvu vähenemise.

ⁱ Soovitusindeks on metoodika, mis mõõdab lojaalsete klientide hulka. Soovitusindeksi metoodika alusel jagunevad kliendid kolme rühma: soovitajad, neutraalsed ja mittesoovitajad. Mõõdetakse soovitajate osatähtsust. Soovitusindeksi metoodika hüpotees on, et mida rohkem on lojaalseid kliente, seda suurem on ettevõtte kasv ja kasumlikkus.

Meede 5. Rakendada tõhus planeerimissüsteem

Protsessipõhine töökorraldus eeldab senisest tõhusamat planeerimist, sest kui üks osakond oma tööetapi lõpetab, peab teine osakond olema valmis tulemi vastu võtma ja sellega edasi töötama. Kui tulem jääb ootele, ei muuda protsessipõhine töökorraldus tööd tõhusamaks ja statistikatöö tegemist lühemaks, vaid hoopis pikemaks. Statistikaprogrammis olevate statistikatööde vahele on võimalik planeerida töid (programmivälised ehk tellimustööd), mis ei ole pakkunud nii suurt avalikku huvi, et oleksid mahtunud statistika programmi ja seepärast tuleb rahastada tellijal endal, või ei olnud Statistikaametil programmi koostamise ajal töö toimumise kohta teavet (nt ELi rahastatavad grandid). Tellimustööde tegemise võimekus tähendab aga seda, et igale potentsiaalsele tellijale on võimalik öelda, millal ja kui kiiresti saab tema tellimuse täita.

Selle meetme eestvedaja on statistika levi osakond (SLO).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase				Sihttase				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Tähtjaks täidetud tellimustööde osatähtsus ^a , %	96 ^b	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	
Kahe tööpäeva jooksul täidetud teabenõuete osatähtsus, %	88	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	

- Viia statistikatööde loetelu planeerimine kooskõlla eelarve planeerimisega – 2016^{CoP PR}
- Töötada välja, kirjeldada ja rakendada tellimustööde töökorraldus, sh kaardistada Lean metoodikast lähtuvalt tellimustööde väärtusahel – 2016
- Rakendada ja täiustada OP 2.0 parendusprojekti raames välja töötatud neljatasandiline (strateegiline, taktikaline, operatiivne, sh tiim ja töötaja) Lean põhimõtteid järgiv planeerimissüsteem – 2016
- Luua SAT (statistikatööde arenduse ja tööülesannete haldamise) rakendus statistikatööde planeerimise, haldamise ja täitmise jälgimisega seotud tegevuste operatiivsuse ja kvaliteedi tagamiseks: luua SATi juhtimismootori raamistik (Jira vms alusel) – 2018^{IT}
- Suurendada tellimustööde tegemise võimekust – 2018^{CoP PR}

Meede 6. Kirjeldada statistikatööd metainfosüsteemis

Metaandmete juhitud infosüsteem eeldab, et statistikatöö parameetrid on süsteemselt kirjeldatud. Statistikaamet on selleks otstarbeks arendanud metaandmete halduse süsteemi iMeta, mis toetab kogu äriprotsessi ja statistika infosüsteemi kõiki alamsüsteeme.

Metaandmete standardne kirjeldamine loob eelduse mõistete kooskõlale ja nende vahelistele seostele ning selguse andmete päritolust. Lisaks loob metaandmete kirjeldamine eelduse Statistikaameti kogutud ja töödeldud andmete arhiveerimiseks, kui need enam aktiivses kasutuses ei ole. Sellega leevendatakse riski, et seni hajusalt ja eri kujul hoitavad andmekirjeldused ja vaid inimeste peas olev teadmus kaob (nt spetsialisti pensionile jäämise tõttu) ning nimetatud andmeid ei saa enam statistika tegemiseks kasutada.

Selle meetme eestvedaja on metaandmete osakond (MO).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase				Sihttase				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Registrimuutujatega statistikatööde osatähtsus ^c , %	30 ^d	70	90	100	100	100	100	100	
Kuubimuutujatega	0	0	10	40	90	100	100	100	

^a Tellijaga koostöös muudetud tähtjaga tellimustööd on tähtjaks täidetud.

^b 2014. aastal täitis Statistikaamet väljaspool statistikatööde loetelu 309 ettevõtete, asutuste ja eraisikute tellimust, millest valdav osa olid väikesemahulised tellimustööd avaldatust detailsema statistikainfo saamiseks.

^c Nende statistikatööde osatähtsus, millele on metainfosüsteemis kirjeldatud registrimuutujad.

^d 2014. aastal kirjeldati kõik VVISiga ja eSTATiga kogutavate statistikatööde metaandmed (sh muutujad, loendid, klassifikaatorid).

- Kirjeldada ja standardida statistikatööde metaandmed (sh muutujad, loendid, klassifikaatorid) (rahastuseta)
  - VVISiga ja eSTATiga kogutavate statistikatööde kuubimuutujad – 2017
  - 50% ülejäänud statistikatöödest – 2018
  - kõik ülejäänud statistikatööd – 2019
  - kõigi VVISi ja eSTATiga andmeid koguvate statistikatööde varasemad perioodid – 2017
  - kõigi ülejäänud statistikatööde varasemad perioodid – 2018
- Luua klassifikaatorite süsteemi objektide versioneeritud halduse raamistik (analüüs ja realiseerimine), rakendada töövoog – 2016^{IT}
- Optimeerida iMETA rakenduse kasutajaliides keerulisemate metamudelitega. Oma ebaefektiivust tõestanud Hibernate'i tehnilise oleku- ja päringuraamistiku asendamine konkreetseid päringuid ja andmemuudatuste tegemise protseduure sisaldavate andmebaasipakettidega – 2017^{IT}

Meede 7. Standardida protsessid

Statistikatööde metaandmete standardne kirjeldamine loob eelduse eri statistikatööde puhul kasutatavaid protsesse ja nende etappe analüüsida ja võimaluse korral standardida. Standarditud protsessiosad kulgevad kiiremini ja nõuavad vähem ressursi. Protsesside standardimine loob eelduse 2011. aasta rahva ja eluruumide loenduse ning registripõhise loenduse ettevalmistamise jaoks arendatud infosüsteemide tõhusaks juurutamiseks.

Selle meetme eestvedaja on andmetöötuse ja registrite osakond (ARO).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase				Sihttase				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Detailselt kirjeldatud põhiprotsessi alametappide ^b osatahtsus, %	0	20	40	60	80	100	100	100	
Avaldatud kvaliteedinäitajatega ^c statistikatööde osatahtsus ^d , %	0	0	10	30	60	80	100	100	

- Standardiseerida statistikatööde peamiste komponentide – küsimustik, andmehõivepakett, andmetöötluspakett, lähtebaasi andmestik ja avaldatavad kuubid – tootmisprotsess ja lühendada Lean meetodeid rakendades tarneaega (aeg tellimuse saamisest kuni komponendi tarnimiseni tellijale) keskmiselt 30% – 2016
- Analüüsida ja automatiseerida protsessid ning töötada välja kvaliteedinäitajad (rahastuseta)
  - kõik VVISiga ja 40% eSTATiga andmeid koguvatest statistikatöödest – 2016
  - kõik ülejäänud eSTATiga andmeid koguvad ja 50% ülejäänud statistikatöödest – 2017
  - kõik ülejäänud statistikatööd – 2018
  - täiendada ja ajakohastada GSBPMi alametappide kirjeldusi ja juhiseid – 2019^{CoP PR}
  - avaldada^e standardsed kvaliteedinäitajad kõikidele statistikatöödele – 2019^{CoP PR}

^a Nende statistikatööde osatahtsus, millele on metainfosüsteemis kirjeldatud kuubimuutujad.

^b Üldosakonna eestvedamisel on alustatud alametappide kirjelduste kogumist intranetti. Kokku on vaja detailselt kirjeldada 49 GSBPMi alametappi.

^c Kõikide statistikatööde kohta on alates 2013. aastast avaldatud Euro-SDMX Metadata Structure'i põhised tarbijatele suunatud kvaliteediraportid aadressil <http://www.stat.ee/esms-metaandmed>. Samuti on statistika andmebaasis avaldatud kvaliteedinäitajaid osa väljundite kohta ning esitatud kvaliteediraportid rahvusvahelistele koostööpartneritele, sh Eurostatile. Käesoleva strateegia kontekstis mõeldame uues tootmissüsteemis automaatselt arvatavaid ja töötuse tulemusel andmelattu kantavaid standardseid kvaliteedinäitajaid, mis avaldatakse ka statistika andmebaasis. Standardsed kvaliteedinäitajad on näiteks vastamismäär, standardviga, ajakohasus, küsimustiku täitmisele kulunud aeg.

^d Statistikatööde loetelu tööd, mille statistikatöö liik on põhistatistika või ebaregulaarne statistika või tsükiline statistika ning mille andmeid töödeldakse, st välja jäävad tööd, mille liik on statistika arendus, statistiline analüüs ja statistiline register. Töötuse tulem kantakse andmelattu.

^e Töötuse tulem kantakse andmelattu.

Meede 8. Juurutada uus statistika tegemise infosüsteem

Statistikaamet on arendanud 2011. aasta rahva ja eluruumide loenduse ning registripõhise rahva ja eluruumide loenduse tarbeks uue tootmissüsteemi, mis katab kõik olulisemad statistika tegemise etapid: tootearendus, andmete kogumine, töötlemine, analüüs ja levitamine. Uus tootmissüsteem on võimalik kasutusele võtta ka teiste statistikatööde tegemisel, kuid see nõuab lisainvesteeringuid.

Uue tootmissüsteemi juurutamine on statistika tegemise kiirendamise ja andmelao loomise eeldus ning seetõttu ka strateegiaperioodi 2015–2020 esimene prioriteet, mille elluviimine võtab esimestel aastatel kogu Statistikaameti arendusressursi. Seetõttu jõuab Statistikaamet sel perioodil tooteid arendada minimaalselt.

Juurutamine on planeeritud statistika tegemise etappide kaupa andmekogumisest levitamise poole. See, kui palju statistikatöid ja kui kiiresti igas etapis uuele liinile viia õnnestub, oleneb otseselt lisainvesteeringutest.

Selle meetme eestvedaja on andmetööluse ja registrite osakond (ARO).

Saavutamise määrad ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase				Sihttase			
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Uuele kogumistarkvarale üle viidud statistikatööde ^a osatähtsus, % ^{RM}	100	100 ^b	100	100	100	100	100	100
Uuele töötlustarkvarale üle viidud statistikatööde ^a osatähtsus (v.a makromajandusstatistika tööd ^c), % ^{RM}	9 ^d	30	45	75	100	100	100	100
Uuele analüüsitarvarale (kuubigeneraatorile) üle viidud statistikatööde ^a osatähtsus (v.a makromajandusstatistika tööd ^c), % ^{RM}	0	0	10	40	90	100	100	100

- Juurutada .Stat kõigis statistikatöodes – 2016 (osaliselt rahastuseta)
- Juurutada uus isikute statistiline register – 2016 (osaliselt rahastuseta)
- Juurutada uus majandusüksuste statistiline register (osaliselt rahastuseta)
  - SRSi rakenduse äri vajaduste ja kasutusstsenaariumite analüüs majandusüksuste spetsiifikat arvestades – 2016^{IT}
  - SRSi universaalse liidese täiendamine majandusüksuste (MÜ) ja põllumajanduslike majapidamiste (PMÜ) registrite täitmiseks etteantud reeglite järgi (sh andmete seostamine) (analüüs ja realiseerimine) – 2017^{IT}
  - SRSi universaalse liidese täiendamine ehitiste ja hoonete registrite täitmiseks (analüüs ja realiseerimine) – 2017^{IT}
  - SRSi rakenduse paneeli mooduli funktsionaalsuse täiendamine tagasiside arvestamisega töönimikirja moodustamisel: analüüs – 2017^{IT}
  - SRSi rakenduse funktsionaalsuse täiendamine ühtse metaandmestiku (sh metaandmete semantiliste tähenduste) kasutamiseks: iMETA integratsioonivaadete laiendatud kasutuselevõtt ja SRSi sisemise loogika muutmine – 2017^{IT}
  - SRSi aadressandmete (ADS) laadimise skripti optimeerimine, et tagada andmete laadimise kiire ja vigadeta toimimine – 2017^{IT}
- Juurutada VAIS – 2018 (osaliselt rahastuseta)
  - VAISi universaalse komponendi loomine mitmest andmekogust andmete laadimiseks SRSi sisendiühendusesse, kasutades andmekogude prioriteete – 2016^{IT}
  - VVISi rakenduste äri vajaduste ja kasutusstsenaariumite analüüs majandusüksuste spetsiifikat arvestavalt – 2016^{IT}

^a Statistikatööde loetelu tööd, mille statistikatöö liik on põhistatistika või ebaregulaarne statistika või tsüklikiline statistika ning mille andmeid töödeldakse, st välja jäävad tööd, mille liik on statistika arendus, statistiline analüüs ja statistiline register.

^b Küsimustikke „Kaubavedu maanteedel“ ja „Abielulahutuse kanne“ eSTATi ei viida.

^c Vt lisa 4 „Makromajandusstatistika tööde loetelu“.

^d Töötlustarkvarale on üle viidud 14 tööd 152-st. Arvestuses osalesid põhistatistika tööd ja ebaregulaarsed statistikatööd, v.a makromajandusstatistika tööd lisa 5 järgi.

- VAIS Operatori (VO) rakenduse töölaua funktsionaalsuse täiendamine klassifikaatorite väärtuste käitlemises: luua standardsete koodide nagu „vastuse puudumine“, „vastamisest keeldumine“ jms koodide kasutamise võimalus kõikide klassifikaatorite versioonidele. Luua võimekus kasutada sama tüüpi väärtusi ka numbriliste, tekstiliste jt tunnuste puhul – 2017^{IT}
- VAISi töötlusbaasi struktuuride automaatne moodustamine iMETA rakenduses kirjeldatud registrimuutujate põhjal – 2017^{IT}
- VAISi transformatsioonipaketi täiendamine: VVISi väljundi automaatne transformeerimine töötlusbaasi kujule (VVISi võti-väärtus-põhimõttel üles ehitatud väljundliidesest andmekogumise andmete transformeerimine andmetöötluses kasutusel olevale lamekujule) – 2017^{IT}
- VAISi töötlusbaaside üleviimine platvormile PostgreSQL: migreerida töö käigus kõik statistikatööde töötlusbaaside andmeskeemid ja töötluse juhtimisandmestikku sisaldav VAISi skeem Postgre platvormile – 2017^{IT}
- Juurutada kõik ülejäänud statistikatööd (v.a makromajandusstatistika tööd^a) kuni väljundini – 2019 (osaliselt rahastuseta)
- Juurutada kõik makromajandusstatistika tööd^a kuni väljundini – 2020 (osaliselt rahastuseta)

Meede 9. Luua statistika andmeladu

Statistika andmeladu sisaldab Statistikaameti kogutud ja töödeldud andmeid süstematiseeritud ja kirjeldatud kujul. Selline andmeladu muudab hõlpsamaks andmete taaskasutuse, võimaldades andmelaos olevaid andmeid kombineerida ja linkida ning niiviisi kiiresti vajalikku statistikat teha ehk luua olemasoleva info põhjal täiesti uut teadmust.

Andmelao loomine on võimalik koos uute infosüsteemide juurutamisega ja see muudab statistika tegemise senisest tõhusamaks, vabastades ressursse uute toodete ja teenuste arendamiseks, aga ka Statistikaameti töötajate palgataseme tõstmiseks.

Selle meetme eestvedaja on andmelao osakond (ALO).

Saavutamise määrad ja sihtasemed

Määrad	Algtase				Sihttase				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Andmelattu ^b viidud statistikatööde ^c osatähtsus, %	0	0	10	30	60	80	100	100	

- Viia statistikatööde andmed andmelattu (osaliselt rahastuseta):
  - kõik VVISiga ja 30% eSTATiga andmeid koguvatest statistikatöödest – 2016
  - kõik ülejäänud eSTATiga andmeid koguvad statistikatööd – 2017
  - 50% ülejäänud statistikatöödest (v.a makromajandusstatistika tööd) – 2018
  - ülejäänud tööd, sh administratiivsete andmeallikate põhised tööd ja kõik makromajandusstatistika tööd – 2019
- Viia statistikatööde varasemad andmed andmelattu (osaliselt rahastuseta):
  - kõik VVISiga ja 30% eSTATiga andmeid koguvatest statistikatöödest – 2017
  - kõik ülejäänud eSTATiga andmeid koguvad statistikatööd – 2018
  - kõik ülejäänud statistikatööd (v.a makromajandusstatistika tööd) – 2019
  - kõik makromajandusstatistika tööd – 2020
- Luua tehniline valmisolek riikliku andmearhiivi loomiseks – 2018 (osaliselt rahastuseta)

Meede 10. Vähendada andmeesitajate tunnetatud koormust

^a Vt lisa 4 „Makromajandusstatistika tööde loetelu“.

^b Statistika andmeladu sisaldab Statistikaameti kogutud ja töödeldud andmeid süstematiseeritud ja kirjeldatud kujul. Selline andmeladu muudab hõlpsamaks andmete taaskasutuse, võimaldades andmelaos olevaid andmeid kombineerida ja linkida ning niiviisi kiiresti vajalikku statistikat teha ehk luua olemasoleva info põhjal täiesti uut teadmust.

^c Statistika programmi tööd, mille liik on põhistatistika või regulaarne statistika ning mille andmeid töödeldakse, st välja jäävad tööd, mille liik on statistika arendus, statistiline analüüs ja statistiline register. Töötluse tulem kantakse andmelattu.

Riiklikku statistikat on võimalik teha ainult siis, kui andmeesitajad annavad enda kohta Statistikaametile infot ehk andmeid. Andmete andmine põhineb usaldusel, et neid kasutatakse ainult riikliku statistika tegemiseks, ja teadmisel, et Statistikaamet loob nende põhjal uut infot, mis on ühiskonnale või kindlale sihtgrupile vajalik.

Andmete esitamise puhul eristatakse sellega kaasnevat kahte sorti halduskoormust: tegelik andmeesituskoormus (kas tuleb esitada senisega võrreldes rohkem, vähem või sama palju andmeid) ja tunnetatud andmeesituskoormus (kui suurena tegelik andmeesituskoormus mõjub). Uuringud on näidanud, et tegeliku andmeesituskoormuse kasv ei pruugi alati tähendada tunnetatud andmeesituskoormuse suurenemist. Lihtsamad, kuid pikemad küsimustikud on väiksema tunnetatud koormusega. Lisaks võib juhul, kui andmete esitamisest saadavat kasu teadvustatakse, väheneda andmekogumisega seotud tunnetatud andmeesituskoormus. Statistikaameti andmeesitajate ja tarbijate uuringud näitavad, et statistika tarbijad esitavad andmeid ladusamalt.

Seni on Statistikaamet keskendunud peamiselt tegeliku andmeesituskoormuse vähendamisele või vähemalt püüdnud vältida selle suurenemist. Andmeesituskoormuse – hoolimata sellest, kas see on tekitatud füüsilisele isikule või majandusüksusele, riiklikule või eraõiguslikule andmekogule – pidev vähendamine tekitab aga paratamatult olukorra, kus tarbijate statistikanõudlust ei ole enam võimalik täita. Niisiis tuleb teadvustada, milline statistika jääks tegemata, kui teatav andmeesitaja oma andmeid ei annaks. Tänapäeva tarbijad aga eeldavad senisest üksikasjalikumalt statistikat üha väiksemate piirkondade kohta. See eeldab sageli hoopis andmeesituskoormuse suurendamist.

Selle meetme eestvedaja on andmetöötluse ja registrite osakond (ARO).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed^a

Mõõdik	Algtase		Sihttase					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Andmeesitajate võimalik koormus ^b , muutujate arv	Ei mõõdetud	23 miljonit	Vähene-mine	Vähene-mine	Vähene-mine	Vähene-mine	Vähene-mine	Vähene-mine
Isiku-uuringutes veebiküsitlusele vastanute osatähtsus ^c , %	5	10	15	23	30	32	35	37
Isiku-uuringutes telefoniküsitlusele vastanute osatähtsus ^d , %	34	36	38	40	42	44	46	48
Küsimustike täitmiseks kulunud aeg, tööpäeva; muutus võrreldes eelmise aastaga, %	41 000 (-5,5)	0 ^e	-10	-15	-15	-15	-15	-15

- Ajakohastada küsimustike täitmise juhendid, sh lihtsustada küsimustike tekstid (k.a muutujate selgitused) – 2016
- Täiendada e-Vastaja kasutajaliidese funktsionaalsust (vahelehtedel ja ankeedis liikumine, tabelite kuvamine jm) eesmärgiga muuta küsitlusedokumentide täitmisega seotud toimingud lihtsamaks ja arusaadavamaks – 2016^{IT}
- Liidestada e-Vastaja rakendus e-kaardi mootoriga (sisaldab olemasolevate komponentide eemaldamist) – 2016^{IT}
- Kirjeldada prioriteedipõhise eeltäitmise reeglid iMETA rakenduses (analüüs ja realiseerimine) – 2016^{IT}
- Luua rakenduse KAT (andmekogumise aktiveerimine) funktsionaalsus: laadida VAISi andmetöötlusraamistiku automaatprotsessil põhinev töönimikirjade ja küsitlusedokumentide eeltäidetud andmestik VVISi iMETAs kirjeldatud prioriteedipõhiste eeltäitmise reeglite alusel – 2017^{IT}
- Luua rakenduse KDT (universaalne veebipõhine küsitlusedokumentide kirjeldamise mitmekasutajasüsteem) funktsionaalsus: sisuline ja tehniline disain, teostus ja juurutamine sotsiaaluuringute alusel – 2017^{IT}
- Luua e-Küsituleja rakenduse funktsionaalsus eri tüüpi statistikatööde andmekogumiseks telefoni- ja/või küsitlusintervjuu käigus: teostus ja juurutamine 2016. aasta statistikatööde vajadusi arvestavalt – 2017^{IT}
- Täiendada rakenduse VJS funktsionaalsust: uuendada andmekogumise käigus tekkinud uute (valimisse mittekuulunud) statistiliste üksuste käsitlemise funktsionaalsust aktiveerimislahenduse (KAT) nõudeid arvestavalt – 2017^{IT}

^a Tunnetatava koormuse mõõdik on eesmärgi „Mõõta muutusi kiiremini“ mõõdik „Andmeesitajate tunnetatud koormus“.

^b Mõõdikuga mõõdetakse riikliku statistika tegemiseks kogutavate muutujate koguarvu. Andmeesitajate võimalik koormus = küsimustiku muutujate arv * küsimustiku perioodide arv * ühe perioodi valim. Küsimustiku muutujate arv ja perioodide arv on iMetast 2015. aasta statistikatööde kogutavate muutujate arv küsimustike kaupa. Valim on majandusüksuste statistilisest registrist saadavvalimiettevõtete loetelu küsimustiku koodiga.

^c Veebiküsitlusele vastanute osatähtsus kõikides vastanutes.

^d Telefoniküsitlusele vastanute osatähtsus kõikides vastanutes.

^e Sihttasemed näitavad soovivat muutust võrreldes eelmise aastaga protsentides.

- Täiendada rakenduse VJS funktsionaalsust: käsitleda piiratud hierarhiliste klassifikaatorite väljavõtteid (indeksite) andmekorrastus- ja kodeerimistegevustes korrektselt ja nõuetekohaselt; täiendada IOPI, AOPi ja KODi töölaudade funktsionaalsust – 2017^{IT}
- Uuendada e-Vastaja ja e-Küsitleja rakendustes kasutatavad raamistikud: Java 6 > Java 8; Spring framework 3.0.7 > 4.x; Spring security 3.1.3 > 4.x; Hibernate 3 > 4.x; Apache Wicket 6.14 > 7.x) – 2017^{IT}
- Optimeerida küsimustikesisesed kontrollid – 2017

Horizontaalsed meetmed

Statistikaameti eesmärkidele ja peamistele meetmetele seatud eesmärkide täitmiseks on oluline tagada motiveeritud ja kompetentsed töötajad, infosüsteemide arendamine ja tõhusam juhtimine.

Meede 11. Motiveeritud ja kompetentsed töötajad

Statistikaamet saab strateegilised eesmärgid täita ainult kompetentsete ja pühendunud töötajate abil. Seepärast tuleb tagada nende motiveerimissüsteem, mis väärtustab strateegiaperioodiks kokku lepitud meetmesse panustamist. Kindlasti tuleb koolitada töötajaid kasutama uusi infosüsteeme ja rakendada statistika tegemise uusi meetodeid. Vajaduse korral tuleb kompetentseid töötajaid juurde värvata.

Selle meetme eestvedaja on üldosakond (ÜO).

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase			Sihttase				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Töötajate rahulolu indeks ^{a RM}	66	67	≥ 70	≥ 70	≥ 70	≥ 70	≥ 70	≥ 70

- Moodustada statistikatööde peamiste komponentide – küsimustik, andmehõivepakett, andmetöötluspakett, lähtebaasi andmestik ja avaldatavad kuubid – põhised tiimid ja jaotada töötajad tubadesse tiimiti – 2016
- Analüüsida teenistuskohadel tööülesannete täitmiseks vajalikke nõudeid – 2016^{CoP PR}
- Analüüsida võimalikke karjääriteid – 2017^{CoP PR}
- Rakendada sisekoolituste süsteem – 2017^{CoP PR}
- Valmistuda roheline kontori sertifikaadi taotlemiseks – 2017
- Taotleda uus roheline kontori sertifikaat – 2018

Meede 12. Arendada infosüsteeme

Statistikaameti pakutavad e-teenused ettevõtetele on suures osas aegunud ega võimalda strateegias püstitatud eesmärgid ning tarbijate ja andmeesitajate ootusi täita. Ühe võimaliku lahendusena on Statistikaamet alustanud uute e-teenuste disaini. Uute teenuste toetamiseks on vaja alustada ka majandusüksustele mõeldud andmekogumiskeskonna uuendamist. Käesoleval strateegiaperioodil tuleb arendada uus tarbijahinnaindeksi koostamise infosüsteem alates hinnainfo kogumisest ja lõpetades indeksi arvutamise. Hinnastatistikas kasutatavate infosüsteemide korrastamise on ette võtnud ka EL. Samuti vajab arendamist rahvamajanduse arvepidamise infosüsteem (RAAS).

Uuringuid teevad peale Statistikaameti ka ministriumid ja teadusasutused. Uuringutes kogutud andmed jäävad aga enamasti uuringu tellinud asutuse kätte ja nende korduskasutus teistes uuringutes on keeruline. Mujal maailmas on selle probleemi lahendamiseks loodud n-ö riiklik andmearhiiv, mis kogub eri uuringute andmed kokku, varustab need kvaliteetsete metaandmetega ning võimaldab andmeid kasutada mitu korda. Eesti oludes võiks selline riiklike statistikategijate, ministriumide ja teadusasutuste koostöös loodud andmearhiiv asuda Statistikaameti. Selle loomiseks vajaliku tehnilise võimekuse saavutamine on plaani võetud.

REGRELi meetodikaprojekti tulemusena selgus, et REGRELi tegemiseks vajalikke andmeid kogutakse vähemalt 17 andmekogust. Et korraldada prooviloendused täies kavandatud mahus, on vaja nende andmekogude andmehõive ja andmetöötlus automatiseerida.

Nii prooviloenduste kui ka põhiloenduse korraldamine tähendab peale andmetöötlussüsteemi arendamise (investeeringute) ka meetodika ajakohastamist, tootmissüsteemi disaini ning teostust, andmehõivelepingute sõlmimist, statistiliste registrite arendamist ja haldamist, metaandmete haldussüsteemi arendamist ja haldamist ning statistika levi rakenduste arendamist.

^a Indeksi aluseks on SA töötajate hinnangud töötajate rahulolu-uuringus. Alates 2015. aastast küsime lisaks rahulolu ka RMI valitsemisala ülese küsimustikuga, mille andmete alusel saadakse vastav näitaja RMI valitsemisala arengu- ja tegevuskavasse.

2011. aasta rahva ja eluruumide loendusel kasutatud ning registripõhise loenduse ettevalmistamisel arendatud infosüsteemid tuleb kohandada ka teistes statistikatöodes kasutatavaks. Et uute infosüsteemide juurutamise plaan on väga pingeline, on äärmiselt oluline pidada kinni IT-arendusprojektides kokku lepitud tähtaegadest. Ressursside piiratud arvestades ei ole enne uute infosüsteemide juurutamist ja statistilise andmelao loomist võimalik intensiivse tootearendusega tegeleda.

Uue infosüsteemi juurutamiseks ei ole Statistikaametil lisaressurssi, s.t ühel ajal tuleb töös hoida nii senine kui ka uus tootmissüsteem. Väga oluline on, et selle pinge kõrval tekiks töötajatel kogemus, et uus infosüsteem teeb töö tõhusamaks ja mugavamaks. Esiialgu on plaanis uuele tootmissüsteemile lõplikult üle minna aastaks 2020.

Selle meetme eestvedaja on üldosakond (ÜO).

Saavutamise määrad ja sihtasemed

Mõõdik	Algtase		Sihttase					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Investeeringute osatähtsus eelarves, %	10,1 ^a	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine
Investeeringute osatähtsus eelarves ilma RELi ja REGRELita, %	2,4 ^b	0	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine	Suurenemine
Sisekliendi rahulolu uute rakendustega ^c	2,7 ^d	≥ 3,5	≥ 3,5	≥ 3,5	≥ 3,5	≥ 3,5	≥ 3,5	≥ 3,5
Tähtajaks lõpetatud arendusprojektide osatähtsus ^e , %	Ei mõõdetud	Ei mõõdetud	≥ 70	≥ 70	≥ 70	≥ 70	≥ 70	≥ 70
Rakenduste ja IT infrastruktuuri käideldavuse (rakenduse kättesaadavus) vastavus kokkulepitud teenustasemetele ^f	Teenustase on ajakohas- tamata	Teenustase on ajakohas- tamata	Teenustase vastab vähemalt 90% ulatuses	Teenustase vastab vähemalt 95% ulatuses	Teenustase vastab vähemalt 95% ulatuses	Teenustase vastab vähemalt 95% ulatuses	Teenustase vastab vähemalt 95% ulatuses	Teenustase vastab vähemalt 95% ulatuses
SA infosüsteemide käideldavuse, tervikluse ja konfidentsiaalsuse vastavus ISKE nõuetele ^g	ISKE on raken- datud ja soovi- tustega	ISKE on rakendatud kolme olulise märkusega ^h	Ei toimu	Ei toimu	ISKE on rakendatud oluliste märkusteta, kuid soovitud	Ei toimu	Ei toimu	ISKE on rakendatud oluliste märkusteta, kuid soovitud

- Uuendada koostöökokkulepe ja teenuskaardid RMITiga – 2016^{CoP PR}
- Analüüsida baastarkvara ja litsentside kulu – 2016^{CoP PR}
- Analüüsida ISKE auditi tulemusi ja töötada välja parendustegevused – 2016
- Parendada üksikandmeid teadusuuringuteks kasutajate IT-tehnilist keskkonda – 2017^{CoP PR}

^a 2014. aastal oli investeeringuid 831 505 euro väärtuses ja eelarve oli 8 256 940 eurot.

^b Büroo seadmed 44 438 eurot, grandist finantseeriti eStati arendust 106 283 euro eest, eelarve ilma RELi ja REGRELita oli 6 216 693 eurot.

^c Mõõdetakse regulaarse RMITi IT-teenustega rahulolu uuringuga igal aastal. Hinnatakse viiepallisüsteemis.

^d 107 korda mainiti, et pigem ei olda rahul (2), ja 59 korda, et pigem ollakse rahul (4).

^e Arendusprojekti all on mõeldud tarneplaanis kokku lepitud tegevusi ja funktsionaalsusi. Tähtaja all on mõeldud tarneplaaniga kinnitatud tähtaega. Mõõdikut jälgitakse iga kuu ja selle põhjal tehakse aastakokkuvõtte.

^f Rakenduste käideldavust (kättesaadavust) mõõdetakse igal aastal kvartaalselt. Mõõdik on numbriline ja väljendab reaalselt kasutatavana olnud kasutaja suhet kogu perioodi kasutusaega. Reaalselt kasutatav aeg saadakse perioodi jooksul toimunud katkestuste aegade summa lahutamisel kogu perioodi kasutusaegast. Kogu perioodi kasutusaeg vastab kalendriaajale. Tulemus arvestatakse iga rakenduse kohta eraldi ja seda väljendatakse protsendina. Teenustase peab vastama kokkulepitule vähemalt 90% ulatuses (hinnatakse kvalitatiivselt skaalal „vastab – ei vasta“ ja arvestatakse protsent kõigist kokkulepitud teenustest).

^g ISKE on rakendatud oluliste märkusteta, auditid tehtud.

^h 1. Audiitor tuvastas, et rakendamisele kuuluvate turvameetmete loendit pole hoitud ajakohasena ja Statistikaametil puudub ülevaade kõikidest rakendamisele kuuluvatest turvameetmetest. 2. Auditi käigus tuvastati, et H turbeastmega andmiku riikliku statistika andmekogu andmetega on võimalik teha tööd kodus, kasutades tööarvutit. 3. Auditi käigus tuvastati 16 lahkunud töötaja Active Directory kontot, mis olid jäänud sulgemata.

- Töötada välja ja juurutada makromajandusstatistika^a tootmiskeskond^b (RAAS) (MKSO) (osaliselt rahastuseta)
  - kaardistada rahvamajanduse arvepidamise statistika tootmisprotsessi väärtusahel(ad) ja koostada visioon tootmiskeskonna RAAS arendamiseks (MKSO) – 2016
  - töötada välja tootmiskeskond RAAS, mis hõlmaks kogu rahvamajanduse arvepidamise tooteportfelli (SKP, sektori- ja finantskontod, riigirahandus) (MKSO) – 2019
  - juurutada rahvamajanduse arvepidamise statistika tootmiskeskond RAAS tooteportfellis olevate toodete kaupa (MKSO) – 2020

---

^a Vt lisa 4 „Makromajandusstatistika tööde loetelu“.

^b Tootmiskeskond tähendab siinkohal statistika arvutamiseks vajalikku keskkonda, kus toimuvad tegevused alates VAISis töödeldud või administratiivsetest andmeallikatest kogutud algandmete laadimisest, hinnangutega täiendamisest ja tasakaalustamisest ning lõpetades deflateerimise ja sesoonse korrigeerimisega.

Meede 13. Tõhusam juhtimine

Statistikaameti tõhusam juhtimine loob eelduse rakendada strateegiat ning hoida ja suurendada Statistikaameti töötajate, statistika tarbijate, andmeesitajate jt huvigruppide rahulolu. Tulemuspõhise juhtimise abil tuleb panna töötajatest talendid särama, muuta riikliku statistika tegemine andmelaopõhiseks (sisemiselt tööprotsessi ümber korraldades ja väljastpoolt andmeanalüüsi konsolideerides), viia Statistikaameti tulud ja kulud tasakaalu (tagades baasstatistika ja võimaldades teha tasulist statistikat ehk tellimustöid), muuta statistika tegemine jätkusuutlikuks (hoides asjakohasuse, kiiruse ja maksumuse tasakaalu).

Selle meetme eestvedaja on Statistikaameti juhtkond.

Saavutamise mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	Algtase		Sihttase						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Paindliku tööaja ja kaugtöö kokkuleppe sõlminud töötajate osatähtsus, % ^a	21	40	50	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	Hoida taset	
Nende töötajate ^b osatähtsus, kelle põhipalk on vähemalt 100% tööpere põhipalga Tallinna ja Harjumaa kogu palgaturu mediaanpalgast, % ^{RM}	2,1	≥ 5	≥ 10	≥ 30	≥ 60	≥ 70	≥ 95	≥ 95	
Nende Tartu ja muu Eesti töötajate ^b osatähtsus, kelle põhipalk on vähemalt 100% tööpere põhipalga Tartu ja muu Eesti kogu palgaturu mediaanpalgast, %	5,3	≥ 10	≥ 15	≥ 30	≥ 60	≥ 70	≥ 95	≥ 95	
Voolavus ^c , % ^{RM}	10,2	≤ 8	≤ 8	≤ 8	≤ 8	≤ 8	≤ 8	≤ 8	
Hinnang SA juhtimiskvaliteedile ^{RM}	Ei hinnatud	Euroopa statistika tegevusjuhise põhine välishindamine ^d	Ei hinnata	EFQMi / CAFi võimaldajad 51–70, tulemused 41–60	Ei hinnata	EFQMi / CAFi võimaldajad 51–70, tulemused 41–60	Ei hinnata	EFQMi / CAFi võimaldajad 51–70, tulemused 41–60	
Tähtjaks lõpetatud strateegiliste arendustööde osatähtsus, %	Ei mõõdetud	70	70	70	70	70	70	70	
SA püsib tegevuskulude piirsumma raames (v.a põhjendatud uued algatused) ^{RM}	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	
Elektrooniliste riigihangete tegemine asutuses, % ^{RM}	100	100	100	100	100	100	100	100	
Kinnisvarakulu ^e täistööajaga töötaja ^f kohta aastas, eurot ^{RM}	2 863	2 800	2 800	2 800	2 800	2 800	2 800	2 800	
Üüripind ^g täistööajaga töötaja kohta (m ²) ^{RM}	14,6	18	18	18	18	18	18	18	
Energiatarve täistööajaga töötaja kohta (kwh aastas) ^{RM}	2 322	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	

^a Aasta töötajate arvuks on võetud aasta keskmine töötajate arv, millest on välja jäetud pikaajalised puudumised (lapsehoolduspuhkus, pikad peatamised). Paindliku tööaja kokkuleppe sõlminud töötajatena arvestatakse küsitajaid (v.a telefoniküsitajad) ja registreeritud ning aasta jooksul paindliku ja/või kaugtöö kokkuleppe sõlminud töötajaid (olenemata sellest, kui pikaks ajaks kokkuleppe sõlmiti).

^b V.a küsitajad.

^c Tööl lahkunute arv on jagatud töötajate keskmise arvuga ja korrutatud sajaga. Arvestatakse ainult omal soovil töölt lahkunuid, st poolte kokkuleppe, tähtaja mõõdamise, katseaja ebarahuldavate tulemuste ja ametikohale mittevastavuse (tööoskus, tervis) tõttu ja surma korral lahkunuid tabel ei kajasta.

^d Euroopa statistika tegevusjuhise põhise Eesti statistikasüsteemi 2015. aasta välishindamise raportis anti Eesti statistikasüsteemile väga kõrge hinnang. Rohkem infot <http://www.stat.ee/276267>.

^e Kulu sisaldab üüri- ja halduskulusid (tarbimisteenus, heakorrateenus, valvekulud), k.a kulu mööblile, v.a IT- ja kommunikatsioonikulu.

^f V.a küsitajad, registreeritud ja lapsehoolduspuhkusel olevad töötajad, samuti Tartu ja Viljandi kontorite töötajad.

^g Üüripinnast on maha arvatud arhiiv, ladu, dokumendihoidla, RMIT, tehnoruumid.

- Rakendada tulemusjuhtimine struktuuriüksuse tasandil – 2016
- Esitada ettepanekud riikliku statistika seaduse täpsustamiseks – 2016^{CoP PR}
- Teavitada RMI ja statistika tarbijaid Euroopa statistika lisakohustuste tekkimise mehhanismist – 2016^{CoP PR}
- Sõlmida Eesti Pangaga vastastikuse mõistmise memorandum – 2016^{CoP PR}
- Töötada välja statistikanõukogu ja teadusnõukogude vahelise koostöö põhimõtted – 2016^{CoP PR}
- Rakendada ja täiustada OP 2.0 parendusprojekti raames välja töötatud Lean põhimõtteid järgiv juhtimissüsteem – 2016
- Viia toodete hinnad vastavusse turuhindadega – 2017
- Valmistuda ELi eesistumiseks statistika valdkonnas – 2017

Strateegia uuendamine

Statistikaamet täpsustab juhtkonna eestvedamisel strateegiat ja näitajate sihttasemeid iga aasta septembris-oktoobris järgmiseks aastaks koos eelarve ja statistikaprogrammiga.

Osakondade juhid viivad sõnumid arenguevestluste kaudu töötajateni. Arenguevestlustel lepitakse kokku täpsemad tööülesanded ja seatakse eesmärgid uueks aastaks.

Arenguevestlustel ja osakondade tasemel täpsustatud eesmärgid esitatakse juhtkonnale ning vajaduse korral täiendatakse nende põhjal strateegiat. Samal ajal pikendatakse tulevikuvaadet vähemalt ühe aasta võrra.

Oktoober 2015

Lisa 1. SWOT-analüüs

SISEMISED TUGEVUSED

- Pühendunud ja kogenud töötajad.
- Nüüdisaegne töökeskkond.
- Andmed on kaitstud ja konfidentsiaalsus tagatud.
- Meediakajastuste hulk on suur ja kasvab.
- Rahvusvaheliselt tunnustatud ja usaldusväärne statistika^a, mis on kogu ühiskonnas otsuste aluseks.

SISEMISED NÕRKUSED

- Madal palgatase.
- Põhieelarve on jäänud samale tasemele ja selles ei ole raha investeringuteks.
- Puuduvad süsteemsed planeeritud investeringud statistika infosüsteemi koosvõime ja ajakohasuse tagamiseks.
- Sisemise tõhususe suurendamiseks on vaja töötajate ümber-/täiendusõpet.
- Küsimustike arendamiseks ei ole võetud piisavalt meetmeid (nt katsetamine küsitluslaboris).

VÄLISED VÕIMALUSED

- Nõudlus statistika järele suureneb, sest oodatakse andmeid rohkemate nähtuste kohta ning aina kiiremini.
- Klassifikaatorite süsteemi jt standardite kasutamine andmekogudes parandab andmete seostamise võimalusi ja võimaldab halduskoormuse vähendamiseks lisada tunnuseid riiklikesse andmekogudesse ning luua uusi statistikatooteid.
- Võtta kasutusele uued andmeallikad (riigi- ja eraettevõtete tegevuse käigus tekkinud andmed, sh suurandmed jms).
- Statistikaameti suurem integreerumine teadusasutustega võimaldab kasutusele võtta uusi meetodeid ja arendada uusi statistikatooteid.
- Uus tööjaotus ELis võimaldab osaleda Euroopa statistika tegemisel ja rahvusvahelistes koostöövõrgustikes, mis pakub võimalusi Statistikaameti töö tõhustamiseks ühislahenduste rakendamise abil.

VÄLISED OHUD

- Suureneb konkurents töötajate pärast pankade, analüüsikeskuste ning interneti- ja IT-ettevõtetega.
- Väheneb andmeesitajate valmisolek andmeid esitada.
- Potentsiaalsed andmeallikad ei pruugi sobida riikliku statistika tegemiseks, samuti ohustavad andmekogude andmete kvaliteedi ja koosseisu kooskõlastamata muudatused statistika tegemise jätkusuutlikkust.
- Infoteotajate konkurents^b tarbijate vajaduste rahuldamata jätmise toob kaasa Statistikaameti positsiooni nõrgenemise.
- ELi andmevajadus kasvab, tööde alustamiseks on grandid, kuid jätkamine rahastuseta, samas on tegemata jätmise karistatav trahviga.

^a Euroopa statistika tegevusjuhise põhise Eesti statistikasüsteemi 2015. aasta välishindamise raportis anti Eesti statistikasüsteemile väga kõrge hinnang. Rohkem infot <http://www.stat.ee/276267>.

^b Siinkohal peame konkureerivateks infoteotajateks mitte ainult sõltumatuid organisatsioone, vaid ka avaliku sektori organisatsioone, mis teevad ja pakuvad samasisulist või väga sarnast informatsiooni.

Lisa 2. Statistikaameti töökorraldus

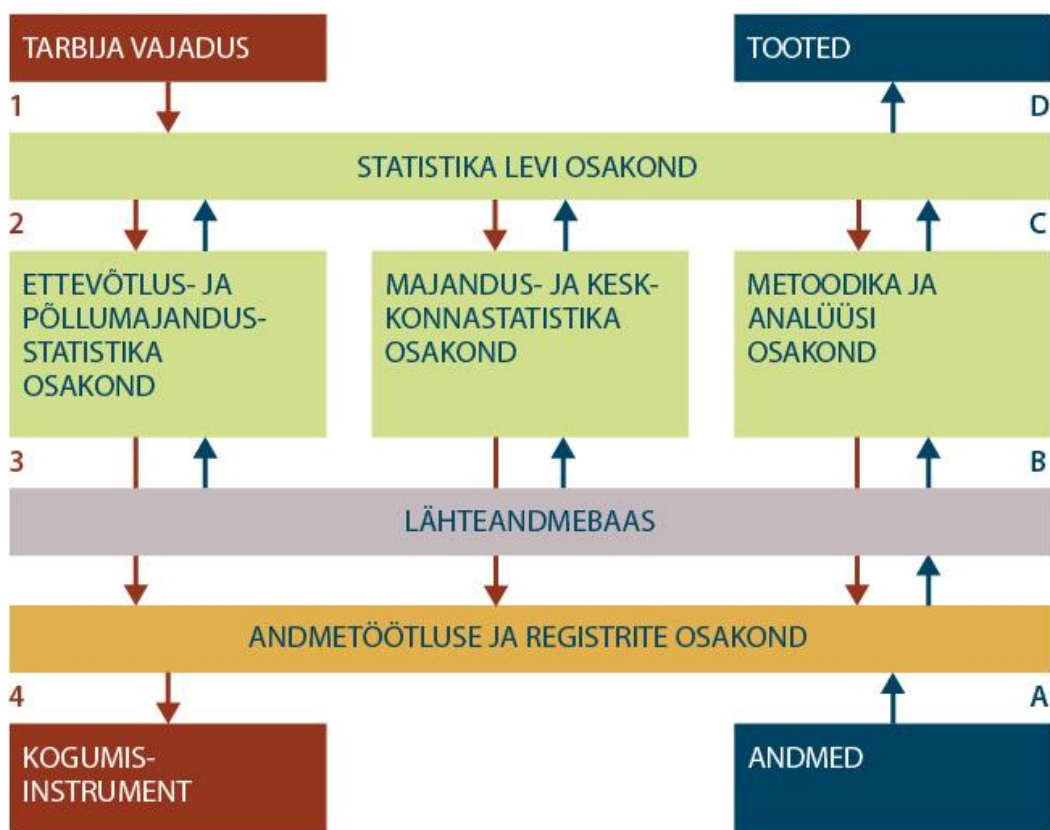
Statistikaameti töökorraldus on protsessipõhine – ühe osakonna väljund on teise osakonna töö sisend.

Lihtsustatult on Statistikaameti tööprotsess järgmine. Statistika levi osakond selgitab välja ja konsolideerib tarbijate vajaduse (1), mille valdkonnastatistika osakonnad kirjeldavad statistikatööde kaupa väljundnäitajate statistika-programmis (2). Seejärel määrab valdkonnastatistika osakond kindlaks nende väljundnäitajate saamiseks vajalikud sisendnäitajad (3), andmetötluse ja registrite osakond määrab kindlaks küsitelavad ning disainib küsimustikud ja töötlusprogrammid. Andmelao osakond teostab küsimustikud, töötlusprogrammid ja andmelao. Andmetötluse ja registrite osakond teavitab küsitelavaid tekkinud andmeesitamiskohustusest (4).

Andmeesitajad täidavad küsimustikud või saavad andmed ülekandeprogrammiga andmetötluse ja registrite osakonda, kes neid selles töös vajaduse korral toetab (A), aga ka andmeid täpsustab ja kontrollib. Andmetötluse ja registrite osakond töötleb andmed ja paneb need koos kvaliteediraportiga lähteandmete lattu (B), kust valdkonnastatistika osakonnad neid statistika arvutamiseks ja väljundi koostamiseks kasutavad (C). Statistika levi osakond tagab kanalid (statistika andmebaas, veebileht, trükised jms) väljundi tarbijatele kättesaadavaks tegemiseks ja nõustab neid statistika tarbimisel (D). Nimetatud osakondi toetavad metaandmete osakond ja üldosakond.

Metoodika ja analüüsi osakond erineb teistest statistikaosakondadest selle poolest, et tegeleb n-ö regulaarse tootmise asemel valdavalt uute meetodite rakendatavuse katsetamise ja ühekordsete programmiväliste statistikatöödega, aga toetab metoodiliselt ka kõiki Statistikaameti osakondi. Selle osakonna ülesanne on eest vedada ka Statistikaameti analüüsisuutlikkuse suurendamist.

Strateegiliste eesmärkide elluviimiseks on Statistikaamet kavandanud 13 meetmet^a. Iga meetme puhul on määratud meetme eestvedamise eest vastutav osakond, mis aga ei tähenda seda, et nimetatud osakond saaks ilma teiste osakondade panuseta seda meetmet rakendada.

^a Vaata strateegiakaardil protsessi- ja arenguvaade.

Lisa 3. Strateegia eesmärkide ja meetmete seosed Euroopa statistika tegevusjuhise näitajatega

	Näitaja 1	Näitaja 2	Näitaja 3	Näitaja 4	Näitaja 5	Näitaja 6	Näitaja 7	Näitaja 8	Näitaja 9
Põhimõte 1. Ametialane sõltumatus: Euroopa statistika usaldatavuse tagab statistikaasutuste ametialane sõltumatus poliitilistest, regulatiiv- ja haldusüksustest ja -asutustest ning erasektorist.									
Põhimõte 2. Volitus andmete kogumiseks: Statistikaasutustel on selge juriidiline volitus Euroopa statistika jaoks vajaliku teabe kogumiseks. Haldusasutusi, ettevõtteid, kodumajapidamisi ja avalikkust võib seadusega kohustada statistikaasutuse nõudel võimaldama ligipääsu andmetele või esitama andmeid Euroopa statistika eesmärgil.									
Põhimõte 3. Ressursside piisavus: Statistikaasutuste käsutuses olevad ressursid on piisavad, et täita Euroopa statistika nõudeid.	E1, M11, M13	E1	E1, M5	E1, M5, M10					
Põhimõte 4. Kvaliteedile pühendumine: Statistikaasutused on pühendunud kvaliteedile. Nad teevad süstemaatiliselt ja regulaarselt kindlaks endi tugevad ja nõrgad kohad, et protsesside ja toodete kvaliteeti järjepidevalt täiustada.		M5, M7, M13	M3, M7	E1, M3, M7					
Põhimõte 5. Statistiline konfidentsiaalsus: Täielikult on tagatud andmeesitajate (kodumajapidamised, ettevõtted, haldusasutused ja muud andmeesitajad) privaatsus, nende esitatava teabe konfidentsiaalsus ja selle kasutamine ainult statistilistel eesmärkidel.	M13				M12	M12			
Põhimõte 6. Erapooletus ja objektiivsus. Statistikaasutused arendavad, teevad ja levitavad Euroopa statistikat, juhindudes teaduslikust sõltumatusest, tegutsedes objektiivselt, pädevalt ja läbipaistvalt ning koheldes kõiki tarbijaid võrdselt.				M4	E1, M4	M4	E1		
Põhimõte 7. Läbimõeldud meetodika: Kvaliteetse statistika alus on läbimõeldud meetodika. Selleks on vaja asjakohaseid vahendeid, menetlusi ja asjatundlikkust.	E1	M6	M3	M6	M11	M11	M2, M3, M11		
Põhimõte 8. Asjakohased statistikamenetlused: Kvaliteetse statistika aluseks on asjakohased statistikamenetlused, mida rakendatakse statistika tegemise igas etapis alates andmete kogumisest ja lõpetades andmete õigsuse kontrolliga.	M2, M10	M2, M7, M10	M2, M5, M7, M10	M2, M7, M10	M2, M7	M2, M7	M2, M10	M2, M10	M2, M10
Põhimõte 9. Andmeesitajatele liigse koormuse tekitamisest hoidumine: Andmeesituskoormus vastab tarbijate vajadustele ega ole andmeesitajate jaoks liiga suur. Statistikaasutused jälgivad andmeesitajate koormust ja seavad eesmärgid selle vähendamiseks aja jooksul.	E1, M10	M10	M10	E1, M10	E1, M10	E2, M9, M10			
Põhimõte 10. Tasuvus: Ressursse kasutatakse tulemuslikult.	E1, M5, M7, M11, M13	E1, M8, M12	E1, M2, M12	E1, M7, M8, M12					
Põhimõte 11. Asjakohasus: Euroopa statistika vastab tarbijate vajadustele.	M1, M4	M1, M3	E1, M1						
Põhimõte 12. Täpsus ja usaldusväarsus: Euroopa statistika kajastab tegelikust täpselt ja usaldusväärset.	M7	M7	M3, M7						
Põhimõte 13. Ajakohasus ja õigeaegsus: Euroopa statistika on ajakohane ja seda avaldatakse õigel ajal.	E2	E2	E2	E2, E1	E2				
Põhimõte 14. Sidusus ja võrreldavus: Euroopa statistika on sisult ja ajaliselt järjepidev ning piirkonniti ja riigiti võrreldav; eri allikatest pärit omavahel seotud andmeid on võimalik kombineerida ja koos kasutada.	M6	M6	M6, M7	M3	M3				
Põhimõte 15. Kättesaadavus ja selgus: Euroopa statistikat esitatakse selgelt ja arusaadavalt, avaldatakse sobival ja otsetarbekohaselt ning see on koos seda toetavate metaandmete ja juhtnõudega kättesaadav erapooletul moel.	E1, E2, M6	E1, M8, M12	E2	E2, M12	E1, M6	E1, M4	E1, M4		

E – Statistikaameti strateegia eesmärk

M – Statistikaameti strateegia meede

Lisa 4. Makromajandusstatistika tööde loetelu

Statistikaameti 2016.–2020. aastal tehtavate statistikatööde loetelu alusel MKSO koostatud makromajandusstatistika tööde loetelu.

- 10001 Keskkonnatrendid
- 10101 Keskkonnakaitsekulutuste arvepidamine
- 10104 Keskkonnamaksude arvepidamine
- 10105 Energia arvepidamine
- 10106 Keskkonnakaitsekaupade ja -teenuste sektori arvepidamine
- 10302 Veekasutus
- 10304 Metsavaru
- 10401 Jäätmekäitlus
- 10406 Öhuemissioonide arvepidamine
- 10601 Materjalivoo arvepidamine
- 20401 Ehitushinnaindeks
- 20403 Ekspordihinnaindeks
- 20404 Impordihinnaindeks
- 20405 Põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeks
- 20406 Põllumajandussaaduste tootjahinnaindeks
- 20407 Tarbijahinnaindeks
- 20408 Tööstustoodangu tootjahinnaindeks
- 20411 Ostujõu pariteet
- 20412 Eluaseme hinnaindeks
- 20413 Äriteenuste tootjahinnaindeks
- 20701 Kalapüük
- 21001 Metsandus
- 21303 Valitsemissektori rahandus
- 21305 Pensionide satelliitkonto
- 21401 Rahvamajanduse arvepidamine (aasta)
- 21403 Turismi satelliitkonto
- 21405 Rahvamajanduse arvepidamine (kvartal)
- 21406 Regionaalne SKP
- 21407 Sektorikontod
- 21408 Pakkumise ja kasutamise tabelid
- 21409 Sisend-väljundtabelid
- 21410 Kogurahvatulu ja kaalutud keskmise käibemaksumäära statistika EÜ eelarve omavahendite kohta
- 50201 Säästva arengu näitajad
- 50203 Säästva arengu näitajad (kogumik)

Lisa 5. Olulisemad mõisted koos selgitustega

Ajakohasus – ajavahemik vaadeldava sündmuse või nähtuse ja seda kirjeldavate andmete avaldamise vahel.

Ametialane sõltumatus – statistikaasutuste ametialane sõltumatus poliitilistest, regulatiiv- ja haldusüksustest ja -asutustest ning erasektorist.

Andmeesitaja – ettevõtted, asutused, organisatsioonid jt majandusüksused, sh kõikvõimalikud riiklikud ja eraõiguslikud andmekogud, ning füüsilised isikud. Majandusüksustele on andmete esitamine riikliku statistika tegemiseks kohustuslik, füüsilistele isikutele üldjuhul vabatahtlik.

Andmekogu – riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku isiku või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogum, mis asutatakse ja mida kasutatakse seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks.

Andmeladu – statistika andmeladu sisaldab Statistikaameti kogutud ja töödeldud andmeid süstematiseeritud ja kirjeldatud kujul. Selline andmeladu muudab hõlpsamaks andmete taaskasutuse, võimaldades andmelaos olevaid andmeid kombineerida ja linkida ning niiviisi kiiresti vajalikku statistikat teha ehk luua olemasoleva info põhjal täiesti uut teadmust.

Andmeobjekt – andmeesitaja, kelle kohta kogutakse andmeid.

Asjakohasus – statistika vastavus olemasolevate ja võimalike uute kasutajate vajadustele.

Avaldamiskalender – katab kogu Statistikaameti väljundi. Uue aasta avaldamiskalender avaldatakse veebilehel hiljemalt eelmise aasta 1. oktoobril. Avaldamisaja muutmisest teatatakse vähemalt 3 kuud ette.

Baasstatistika – ühiskonna minimaalne vajadus riikliku statistika järele: osa sellest võib olla statistikaprogrammis, st selle rahastus on tagatud, kuid osa jääb ressursside puudusel statistikaprogrammist välja.

Erapooletus – statistikat arendatakse, tehakse ja levitatakse teaduslikust sõltumatuses juhitudes, tegutsedes objektiivselt, pädevalt ja läbipaistvalt ning koheldes kõiki tarbijaid võrdselt.

Infosüsteem – koosneb teabe kogumise ja säilitamise, töötlemise ning väljastamise vahenditest.

Kuubimuutuja – agregeeritud andmeid kirjeldav muutuja.

Klient – Statistikaameti kliendid on andmeesitajad ja statistika tarbijad

Mediaanpalk – mediaanpalgast saavad pooled palgatöötajad vähem ja pooled rohkem palka.

Partner – Eesti Pank, statistikanõukogu, Rahandusministeerium, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus, Riigi Tugiteenuste Keskus, IT-arendajad jpt Statistikaameti partnerid.

Registrimuutuja – statistilisi üksikandmeid kirjeldav muutuja.

Riikliku statistika programm – igal aastal järgmiseks viieks aastaks koostatav rahvastiku-, sotsiaal-, majandus- ja keskkonnavaldkonna statistikatööde loetelu, mis lähtub riigisisestest või rahvusvahelisest statistikavajadusest.

Statistiline konfidentsiaalsus – isiku või majandusüksuse otsest või kaudset tuvastamist võimaldavate andmete kaitsmine avalikustamise eest.

Statistika tarbija – kogu ühiskond. Tarbijate liigitusi on mitu, nt kolmene jaotus: lai avalikkus (üldjuhul ajakirjanduse vahendusel ise seda tarbimist teadvustamata), spetsialistid (nt ajakirjanikud, ministeeriumide ametnikud, ettevõtete turundusspetsialistid, Eurostat) ja teadlased (vajavad eriti üksikasjalikke andmeid põhjalike selgitustega).

Statistikatöö – statistiline uuring, loendus, statistikaväljaanne või statistiline register.

Tasuvus – ressursside tulemuslik kasutamine.

Tootmissüsteem – tootmise korraldamise viis, mis seob tootjad, varustajad ja kliendid tervikuks.

Töötajad – käesolevas strateegias töötajad ja ametnikud kokku.

Usaldusväarsus – statistika kajastab tegelikkust täpselt ja usaldusväärselt.

Väljundnäitaja – statistika andmebaasis avaldatav näitaja.

Lisa 6. Lühendid koos selgitustega

AKO – andmekogumisosakond
ALO – andmelao osakond
ARO – andmetöötuse ja registrite osakond
CAF – Common Assessment Framework
CAPI – Computer Assisted Personal Interview
CATI – Computer Assisted Telephone Interview
CAWI – Computer Assisted Web Interview
COICOP – individuaaltarbimise klassifikaator
CoP PR – Code of Practice Peer Review
EPSO – ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakond
ESS – Euroopa statistikasüsteem
FRIBS – Framework Regulation Integrating Business Statistics
GSBPM – Generic Statistical Business Process Model
ISKE – infosüsteemide turvameetmete süsteem
IT – Statistikaameti IT-arengukava tegevused
MAO – meetodika ja analüüsi osakond
MKSO – majandus- ja keskkonnastatistika osakond
MO – metaandmete osakond
MTA – Maksu- ja Tolliamet
OECD – Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon
PRIA – Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet
REGREL – registripõhine rahva ja eluruumide loendus
RM – Rahandusministeerium
RMIT – Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus
SA – Statistikaamet
SDMX – statistiliste andmete ja metaandmete vahetamise standard
SWOT – analüüsimudel, mille nimetus koosneb sõnadest „tugevused“ (*strengths*), „nõrkused“ (*weaknesses*), „võimalused“ (*opportunities*) ja „ohud“ (*threats*)
UNECE – ÜRO Euroopa Majanduskomisjon
VSO – valdkonnastatistika osakond
ÜO – üldosakond
ÜRO – Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

Statistikaameti infosüsteemid

.Stat – statistika andmebaasi tarkvara
ADS – aadressiandmete süsteem
eSTAT – elektrooniline andmete esitamise kanal
e-Küsitaja – VVISi küsitajarakendus
e-Vastaja – VVISi vastajarakendus
iMeta – integreeritud metaandmete haldussüsteem
IOP – isikukoodi operaator
AOP – aadressioperaator
KOD – kodeerija operaatori töölaud
KAT – andmekogumise aktiveerimise tarkvara
KDT – universaalne veebipõhine küsitlusedokumentide kirjeldamise mitmekasutajasüsteem
RAAS – rahvamajanduse arvepidamise automatiseerimise süsteem
SRS – statistiliste registrite süsteem
SAT – statistikatööde arenduse ja tööülesannete haldamise rakendus
VVIS – vaatluste andmetöötuse infosüsteem
VAIS – andmehõive ja -töötuse infosüsteem
VJS – välitööde juhtimissüsteem